

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA PRÁVNÍCH DĚJIN

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Dějiny policie a četnictva mezi lety 1918-1938 se zaměřením na
regiony Lounsko a Mostecko

History of police and gendarmerie between 1918-1938, focused
on the Louny and Most regions

Autor: Martin Mašek

Studijní obor: Právní specializace obor Veřejná správa

Vedoucí práce: JUDr. et Mgr. Vendulka Valentová

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Martin MAŠEK**
Osobní číslo: **R11B0006P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Název tématu: **Dějiny policie a četnictva mezi lety 1918-1938 se zaměřením
na regiony Lounsko a Mostecko**
Zadávací katedra: **Katedra právních dějin**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod
2. Historie četnictva a policie v období Habsburské monarchie
3. Československo v letech 1918-1938
4. Průběh každodenních činností četnických stanic
5. Výběr nejzajímavějších případů četnictva z Lounska a Mostecka
6. Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy: min. 30 stran

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

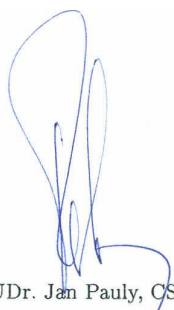
MACEK, P., UHLÍŘ, L. Dějiny policie a četnictva 1.: Habsburská monarchie (1526 - 1918).Praha: Police History, 1997 MACEK, P., UHLÍŘ, L. Dějiny policie a četnictva II.: Československá republika (1918 - 1939).Praha: Police History, 1999 DOLEJŠÍ,L., PALEČKOVÁ, P., ČERMÁK, J., HERDA, P., OPAT, J., Vojenská policie. Praha: Avis, 2005. 93 s. ISBN 80-7278-314-9

Vedoucí bakalářské práce:

JUDr. et Mgr. Vendulka Valentová
Katedra právních dějin

Datum zadání bakalářské práce: 15. března 2012

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2013

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Prof. JUDr. PhDr. Karolína Adamová, DSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 18. září 2012

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Dějiny policie a četnictva mezi lety 1918-1938 se zaměřením na regiony Lounsko a Mostecko“ vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

V Plzni, dne 25. 3. 2013

.....
Martin Mašek

Poděkování

Chtěl bych na tomto místě poděkovat především vedoucí mé bakalářské práce JUDr. et Mgr. Vendulce Valentové za ochotu, trpělivost a cenné rady při psaní této práce. Také bych chtěl poděkovat Richardu Sadílkovi, za cenné informace o historii četnictva, Jakubu Doležalovi, který mne provázel Archivem Kanceláře prezidenta republiky a Mgr. Janě Kuprové, oblastní archivářce v Lounech.

OBSAH:

ÚVOD	6
1 HISTORIE ČETNICTVA A POLICIE V OBDOBÍ HABSBURSKÉ MONARCHIE	7
1. 1 První zmínky o policii a četnictvu	7
1. 2 Policie	9
1. 3 Četnictvo	11
1. 4 Ostraha hranic	15
1. 5 Armáda	17
1. 6 Ostatní ozbrojené složky	18
2 ČESKOSLOVENSKO V LETECH 1918-1938	20
2. 1 Organizace státu	20
2. 2 Policie	22
2. 3 Četnictvo	24
2. 4 Armáda	34
3 PRŮBĚH KAŽDODENNÍCH ČINNOSTÍ ČETNICKÝCH STANIC	38
3. 1 Pojem, zřizování a nájem, vnější a vnitřní označení četnických kasáren	38
3. 2 Předpisy o pořádku v kasárnách	40
3. 3 Předpisy o ubytování	42
3. 4 Organizace vnitřní služby	43
3. 5 Oslavy a smuteční projevy	44
4 ZAJÍMAVÉ PŘÍPADY Z LOUNSKA A MOSTECKA	46
5 ZÁVĚR	56
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ	58
RESUME	60

ÚVOD

Již 11 let pracuji u vojenské policie na pozici inspektora skupiny řidičské přípravy.

Za dobu svého působení jsem prošel mnoha vzdělávacími kurzy, absolvoval jsem semináře, školení a po celou dobu se vzdělávám samostudiem. Zatím jsem se však nesešel se vzdělávací akcí, která by se týkala historie policie. To je jeden z důvodu proč jsem si vybral právě toto téma. Tím druhým je můj kladný vztah k historii a především k období první republiky. K období, kdy se začala psát nová kapitola české státnosti.

Práce je zaměřena na vývoj četnictva a policie v Československu v letech 1918-1938. V první části práce se vracím do historie a hledám důvody vzniku četnictva za časů Rakousko-Uherska. Území našeho státu patřilo do roku 1918 do rakouské části habsburské monarchie, tím byl samozřejmě ovlivněn i vývoj organizace bezpečnostní služby na našem území. Jaký byl vývoj, úkoly a začlenění policie ve státním aparátu? Jaké postavení tehdy měla policie a armáda? To jsou otázky na které hledám odpovědi.

Hlavní část se dělí na blok, který charakterizuje dobu mezi světovými válkami a který je opřen o knižní prameny a na část „badatelskou“, ve které využívám informace získané návštěvami Oblastního archivu v Lounech, Oblastního archivu v Litoměřicích, Muzea Policie ČR, Archivu Kanceláře prezidenta republiky.

Po roce 1918 bylo nesmírně těžké vybudovat moderní demokratický stát, který by poskytoval prostor pro realizaci snah, které by směřovaly pro dobro občanů a které by přinesly dobré jméno státu. Bylo zapotřebí postavit pevné základy, které by podržely nově vznikající republiku a mezi které bezesporu patří sbory stráže bezpečnosti a četnictvo.

Československá republika vznikla za složité situace a během své existence procházela komplikovaným vývojem, podmíněným faktory mezinárodní velkomocenské politiky, vztahy k sousedním státům, ale i hospodářským, politickým a kulturním dědictvím po bývalé monarchii.

Proto přikládám období mezi válkami velký význam, protože zde byly postaveny pevné základy našeho státu. Základy, ke kterým zcela neodmyslitelně patří první prezident Československa Tomáš Garrigue Masaryk.

1 HISTORIE ČETNICTVA A POLICIE V OBDOBÍ HABSBUŘSKÉ MONARCHIE

Ještě před tím než se blíže seznámíme s činností policie a četnictva v období, které je pro mou práci stěžejní, je určitě nutné připomenout si úlohu policie a četnictva v letech, která předcházela vzniku První republiky.

„Dějiny lidstva jsou dějinami bojů- lidé po celou dobu své existence bojují nejen s přírodou, ale i mezi sebou navzájem. Ve starověku si státy vytvářely instituci armád pro boj s vnějším nepřítelem, ať již s cizími státy či s pouhými hordami nájezdníků. Armádám původně příslušel i další úkol, ochrana vnitřní stability státu- tedy boj s vnitřním nepřítelem. S vývojem státu pak dochází ke specializaci jednotlivých složek. Vedle vojska, určeného k vnější ochraně státu, se objevují speciální bezpečnostní sbory, zaměřené k ochraně vnitřního pořádku“.¹

1. 1 První zmínky o policii a četnictvu

První zprávy o policii se nacházejí již ve starověku, je jich však pramálo a týkají se převážně police nikoliv vojenských záležitostí. Je to způsobeno nedokonalou diferenciací armády a policie v té době. Zprávy o policejních institucích se objevují teprve v antických státech. Například již ve 4. století př. n. l. působí v Athénách skytští lučištníci, konající pořádkovou službu. Ve starém Římě nacházíme městské „kohorty“ (cohortes urbanae) i městské hasiče (cohortes vigilum), konající hlídkovou službu. Pád Západořímské říše představoval nejen rozklad latinské části impéria, ale i zánik po staletí budovaných institucí. Není proto divu, že policejní organizace nacházíme spíše v byzantském císařství či v italských městských republikách, tedy u dědiců tradic impéria, nežli v ostatní barbarské či zbarbarizované Evropě. Středověké bezpečnostní systémy byly značně různorodé co do struktury i kvality. O výkon bezpečnostní služby se dělili panovníci, šlechta a později i nově vznikající města. Ve středověku se tak setkáváme s městskými žoldněři, kteří v míru konají pořádkovou službu v ulicích. Z našeho hlediska jsou tedy policisty, hlídají městské vězení jako dnešní vězeňská stráž,

¹ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s. 9. ISBN 80-85821-52-4.

střeží městská myta jako nynější celní či finanční stráž, v případě potřeby vyrážejí pronásledovat lupiče a bandity v okolí města. Za války pak nejen chrání městské hradby podobně jako vojenské pevnostní či posádkové útvary, ale jsou v rámci zemské hotovosti i součástí bojující armády spolu s vojenskými polními jednotkami.²

V době stavovské monarchie o válce a míru rozhodoval panovník, kterému stavy musely poskytnout pomoc při obraně země. K použití stavovského vojska za hranicemi českého státu se vyžadoval předběžný souhlas stavovského sněmu. Postupně se měnila vnitřní organizace armád. Upadal význam lidového vojska, jak ho známe především z husitských válek, nahrazovaného žoldněřskými pluky na čele s obristy. Ti do pluku najímali žoldněře, veleli jim a jako majitelé je dávali k dispozici stavům nebo králi.

Obnovená zřízení zemská přiznala právo verbovat vojsko jen panovníkovi, finančně je však stále zabezpečovaly stavy. I do řízení armády se promítala centralizace.

Ve třicetileté válce se objevila funkce generalissima (Albrecht z Valdštejna), nadřízeného jednotlivým obristům, stojícím na čele pluků. Po Valdštejnově odstranění jeho pravomoc přešla přímo na panovníka, který pak jmenoval generály, štábní důstojníky i obristy. Armáda se tak „postátlnila“, resp. vojsko se stalo panovníkovým. Stále však bylo najímáno jen podle potřeby. Pro zavedení skutečně stálého vojska vytvořily nezbytný předpoklad až berní reformy Marie Terezie.

Pro správu vojenských záležitostí zřídil už Ferdinand I. Dvorskou vojenskou radu, která se však proti zemským úřadům neprosadila. Znovu ji obnovila- už skutečně jako ústřední orgán vojenské správy – Marie Terezie, která také zcentralizovala vojenské soudnictví.³

V minulém století existovalo četnictvo v mnoha evropských státech. Podle francouzského vzoru bylo budováno například ve státech Rýnského spolku, dále počátkem 19. století v Prusku a později v Německu.

Za pravlast moderní policie můžeme považovat Anglii. Sbor konstáblů, založený v Londýně roku 1829, byl napodobován obdobnými institucemi v dalších státech. Podle Londýnského vzoru byla policie zřízena v roce 1945 v Madridu, v roce 1948 v Berlíně, roku 1852 v Paříži.

² MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s.11. ISBN 80-85821-52-4.

³ SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*, Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2008. s.16. ISBN 978-80-87071-92-2

Moderní policejní sbory představují neodmyslitelnou součást každé státní správy nezávisle na typu politického zřízení. Podle jejich působnosti bývá podle zvyklostí jednotlivých států dosti odlišné. Vedle obecných bezpečnostních funkcí typických pro všechny bezpečnostní sbory to mohou být různé úkoly správní (např. problematika evidence obyvatelstva), které jinde vykonávají civilní úřady.⁴

Habsburkové se stali rakouskými vévody ve 13. století po vymření rodu Babenberků a eliminaci vlivu českých králů v alpském prostoru. Tehdejší Rakousko představovalo jen část nynější Rakouské republiky. V Rakousku vládli nepřetržitě do roku 1918 a považovali je za svoji dědičnou doménu. Proto se také roku 1804 označení tohoto relativně malého území přeneslo na mohutnou říši, kterou mezitím vytvořili.

V roce 1526 dosedl Ferdinand I. na český a uherský trůn. V obou těchto státech zaujímala šlechta velmi silné postavení. Současně s uherským trůnem získali Habsburkové i rozsáhlé území, na kterém však v období 16. a 17. století byla špatná úroveň veřejné bezpečnosti, což bylo způsobeno zejména řadou dlouhodobých válek. První polovina 17. století byla výrazně ovlivněna třicetiletou válkou. Po třicetileté válce dochází k formování vídeňské bezpečnostní služby a tento systém se později rozšiřuje i do ostatních částí říše. Ústřední správa státu byla až do nástupu Marie Terezie decentralizovaná. Mezi tradiční císařské úřady náležely tajná rada, dvorská komora a dvorní válečná rada, což byly zárodky pozdějších nejdůležitějších ministerstev.⁵

1.2 Policie

Stejně jako celá státní správa postrádal i výkon policejní služby původně jakoukoliv jednotnost. Výsadní postavení měla Vídeň jako tradiční sídelní město habsburských panovníků.

- **Vídeňská policie do roku 1776**

Podle městského zřízení, kodifikovaného z roku 1526 Ferdinandem I., vykonávali policejní funkce sami měšťané. Policejní služba měšťanů však byla intenzivnější

⁴ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s.11-13. ISBN 80-85821-52-4

⁵ Tamtéž. s. 32-33

za války nebo v situaci ohrožení než v dobách míru. Byla v podstatě považována za doplněk vídeňských profesionálních policejních složek. Stálé policejní složky byly složeny z velké části z žoldnů z povolání. Od 15. století dostávali tito městští policejní zřizenci pevný policejní plat. V rámci městské policejní služby působila také stráž městského soudu, kterou bychom mohli z dnešního hlediska přirovnat k vězeňské nebo justiční stráži.

K nejvýznamnějším vídeňským bezpečnostním složkám v období 16. až 18. století náležela Stadtguardia a Rumorwache. Stadtguardia byla zřízena po prvním obléhání Vídně Turky a měla převážně vojenský charakter. Vykonávala funkce vojenské posádky i bezpečnostních složek ve městě a na předměstí.

Později se její činnost omezila na střežení hradeb, bran a na noční hlídky v ulicích. Časem však do této složky byla z úsporných důvodů přijímána různá nezpůsobilá individua a složka tak nebyla schopna plnit své úkoly. K jejímu definitivnímu zrušení došlo v roce 1741. Rumorwache byla zřízena roku 1650 vídeňským magistrátem. Členové této stráže nosili jednotný oděv na způsob uniformy a užívali při výkonu své funkce právní ochrany. Na základě patentu z roku 1724 bylo zakázáno provinit se proti nim slovem či skutkem, ti kteří tak učinili měli být okamžitě zatčeni a potrestáni.

Za vytažení zbraně proti strážcům zákona byly stanoveny doživotní nucené práce v okovech, došlo-li ke zranění strážníka následovala poprava mečem.⁶

- **Reformy policejní správy v 18. století**

Za vlády Karla VI. Se objevily první tendence k sjednocení policejní organizace. Tehdejší systém byl velice nepružný, zemské vlády a lokální vrchnosti spolu téměř nekooperovaly.

První reforma státní správy včetně policie spadá do období krátkého míru mezi slezskými válkami a sedmiletou válkou. K podstatným změnám došlo v roce 1749, kdy byla oddělena policejní správa od justice a došlo ke zřízení úřadů s vrchním dozorem nad policií. Dále probíhal specifický vývoj policie ve Vídni. Její reforma proběhla až roku 1754. Vídeň byla rozdělena na 4 čtvrti a předměstí na 2 obvody, přičemž v každé z těchto částí byli ustaveni dva vrchní komisaři.

⁶ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s.45-47. ISBN 80-85821-52-4.

Do čela celého sboru byl postaven jako generální inspektor četnictva polní podmaršál baron Kempen von Fichtenstamm. V roce 1854 vzrostl počet četnických pluků na 19. Četnictvo čítalo zhruba 19 000 mužů (z toho asi 1500 jízdních).

V důsledku ztráty Lombardie byl na podzim roku 1859 zrušen tamní četnický pluk č.14, tj. první četnický pluk vůbec (jeho zbytky byly připojeny k benátskému pluku č.15).

Po reorganizaci roku 1860 zůstalo četnictvo i nadále vojensky organizovaným bezpečnostním sborem.

V roce 1860 byl počet četnických pluků snižen z 19 na 10 a početní stavy klesly víc než o polovinu, na necelých 8000 mužů. České země nyní zajišťoval jen jeden četnický pluk (Gendarmerie-Regiment Nr.2 für Böhmen, Mähren und Schlesien). Četnictvo přestalo rovněž vykonávat službu v oblastech Vojenské hranice, kde fungovaly tzv. serežánské oddíly (od r. 1871 serežánský sbor).

- **Zemská četnická velitelství 1866-1918**

Předdualistické období 1866-1867

Počátkem roku 1866 došlo k **reorganizaci četnictva**. Četnické pluky byly zrušeny a místo nich vzniklo 15 zemských četnických velitelství. Vnitřní struktura četnictva tak byla přizpůsobena civilnímu správnímu dělení. Protože bylo nových velitelství více než dosavadních pluků, byly jim podřízené součásti přidělovány podle teritoriálního principu. V čele každého zemského velitelství stál vyšší důstojník, v některých velitelství byl ještě další detašovaný vyšší důstojník. Trestní pravomoc měl i nadále generální inspektor, který ji mohl přenést na zemské velitele.

Dualistické období 1867-1918

- **Četnictvo v Předlitavsku**

V roce 1868 bylo rakouské četnictvo vyňato z pravomoci říšského ministerstva války a podřízeno rakouskému ministerstvu pro zemskou obranu (jeho tehdejší název platný do roku 1870 zněl Ministerstvo pro zemskou obranu a veřejnou bezpečnost). Zemských četnických velitelství bylo celkem 7. V roce 1868 byla zrušena generální četnická

Četnický pluk v Lombardii podléhal v době míru jako všechny armádní složky provincie teritoriálnímu vojenskému velitelství v Miláně, v nejvyšší instanci Dvorní válečné radě. Pluku velel plukovník (popřípadě podplukovník), který měl k dispozici štáb. Křídlu rytmistr, čete nadporučík nebo poručík, sekci strážmistr a brigádě desátník.

Oproti ostatním armádním součástem bylo četnictvo, zejména v době míru, určeno k vykonávání bezpečnostních funkcí ve prospěch civilní státní správy.⁸

Četnictvo, které bylo zřízeno v roce 1849 podle vzoru Lombardie jako zcela nová instituce, vykonávalo v rakouské bezpečnostní službě, ve venkovských obcích důležitý úkol. Tento útvar koncipovaný jako elitní sbor vojensky organizovaný, který citelně zatěžoval státní rozpočet, se stal symbolem neoabsolutistického režimu. Četnictvo bylo součástí armády a zejména po vyčlenění policie z pravomoci ministerstva vnitra, se stalo zcela nezávislým na politických úřadech.⁹

- **Četnické pluky 1850 – 1866**

Po porážce Maďarské revoluce v roce 1849 byl na území Uher zformován podle osvědčeného lombardského vzoru další četnický pluk (Gendarmeri – Regiment für Ungarn). Šlo vlastně o první krok k rozšíření četnictva na území celé monarchie. K realizaci této myšlenky byla již v květnu 1849 zřízena zvláštní komise. Z jejích podkladů sestavil Alexander Bach dokument o založení četnictva, který František Josef I. podepsal 8. června 1849. **Zákon, zavádějící četnictvo, byl vydán v lednu 1850. Četnictvo v něm bylo definováno jako vojensky organizovaný strážní sbor, určený k udržování veřejné bezpečnosti, klidu a pořádku.** V roce 1850 bylo vytvořeno celkem 16 četnických pluků, které zajišťovaly bezpečnostní službu na území celé monarchie. Pluky byly pořadově číslovány a označeny navzájem teritoria své působnosti. Na českém území existovaly dva pluky - v Čechách (Gendarmerie-Regiment Nr.2 für Böhmen), na Moravě a ve Slezsku (Gendarmerie-Regiment Nr.3 für Mähren und Schlesien). Početní stav četnického pluku byl asi 1000 mužů.

⁸ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s.64. ISBN 80-85821-52-4

⁹ HLEDÍKOVÁ, Zdeňka., JANÁK, Jan., DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích.* Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. s.570. ISBN 978-80-7106-906-5

Druhou reformou byla reforma Tereziánská z roku 1776. Tato reforma spadá do období delšího míru po sedmileté válce. První návrh na zřízení policejního ředitelství pochází z roku 1767, další z roku 1771. Realizace této reformy se protáhla do roku 1776. Vzorem byla pařížská policejní struktura. Nadřízeným vídeňské policie se stal dolnorakouský místodržitel. Při této reformě také přibyly další organizační jednotky, došlo sice k zachování 4 městských částí, ale předměstí bylo rozděleno na 8 částí. V čele každého z těchto okresů stál policejní dozorce, nadřízeným orgánem byl vrchní policejní dozorce s náměstkem.

Třetí významná reorganizace policejních služeb spadá do období vlády Josefa II. Reforma z roku 1782 byla tehdy v rukou tehdejšího dolnorakouského místodržitele hraběte Pergena. Ten preferoval zejména tajnou policii. Zrušil starou bezpečnostní komisi podle původního projektu z roku 1782 se policie dělila na „vyšší“, což byla tajná policie, řízená nově ustaveným policejním ředitelem a „nižší“, uniformovanou, podléhající městskému hejtmanovi a městskému soudu. Subordinace strážce městského soudu byla ovšem krokem zpět a neosvědčila se.

Od roku 1783 byla tedy i uniformovaná policie podřízena policejnímu řediteli, titulovanému nyní jako vrchní policejní ředitel. Podle Pergenova projektu z roku 1784 byla zřizována od roku 1785 policejní ředitelství v Praze, Brně, Opavě, Budapešti, Bratislavě, Sibini, Lvově a Miláně. V menších centrech pak působila samostatná policejní komisařství. Nadřízenými policejních orgánů byla místodržitelství jednotlivých zemí, která odpovídala za jejich chod. Současně všechna ředitelství a komisařství podléhala vrchnímu ředitelství ve Vídni.⁷

1.3 Četnictvo

- **Četnický pluk v Lombardii 1815 – 1849**

Po Vídeňském kongresu připadla Rakousku severní území bývalého Italského království. Do rakouské armády byly převzaty a zařazeny tamní vojenské jednotky (včetně četnického pluku).

⁷ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s.47-49 ISBN 80-85821-52-4

inspekce a místo ní byl při ministerstvu pro zemskou obranu systemizován četnický inspektor (Gendarmerie-Inspector) jakožto velitel veškerého četnictva. Měl disciplinární pravomoc a řešil personální záležitosti důstojníků. V letech 1872-1873 bylo u četnických velitelství zrušeno dosavadní dělení na křídla a čety a byla zřízena oddělení, v jejichž čele stál důstojník. **Zákon z r. 1876 vyňal četnictvo úplně ze svazku armády.** Poslední zákon z r. 1894 pak stanovil, že v případě války může být četnictvo pověřováno zvláštními vojenskými úkoly, avšak při zachování jeho všeobecného bezpečnostního určení. Po roce 1876 vymizela z předlitavského četnictva jízda. Mělo být nadále převážně pěší složkou, přičemž výjimky mohl stanovit ministr pro zemskou obranu.

- **Četnictvo v Zalitavsku**

V Uhrách bylo četnictvo roku 1867 zrušeno a bezpečnostní služba byla svěřena plně do kompetence zemských a místních úřadů. Netýkalo se to Chorvatska-Slavonie a Sedmihradska, kde zůstalo četnictvo zachováno. **V roce 1871 bylo četnictvo obnoveno na celém území Uher.** Až do konce monarchie podléhalo zalitavské četnictvo uherskému ministerstvu zemské obrany, v ekonomických otázkách a v záležitostech bezpečnostní služby uherskému ministerstvu vnitra.

- **Četnický sbor pro Bosnu a Hercegovinu**

Četnický sbor pro Bosnu a Hercegovinu byl zřízen jako vojensky organizovaný strážní sbor již po obsazení v roce 1878. Měl stejné určení jako četnictvo všeobecně. V počátečním období vytváření okupační správy, nahrazující správu tureckou, bylo jeho zvláštním úkolem podílet se spolu s povolanými úřady a orgány na správě země a podporovat realizaci vrchnostenských nařízení.¹⁰

¹⁰ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I.* Praha: Themis, 1997. s.64-68. ISBN 80-85821-52-4

1.4 Ostraha hranic

- Vojenská hranice

V habsburské monarchii existovala systematická ostraha hranic pouze v jižních a jihovýchodních balkánských oblastech. Tzv. Vojenská hranice bylo území, sousedící s tehdejší evropským Tureckem. Odpovídala zhruba dnešnímu severnímu území Chorvatska a jihovýchodní oblasti Sedmihradska (dnes součást Rumunska). Do těchto teritorií směřovaly již na přelomu 15. a 16. století časté loupežné nájezdy Turků. Vydržování stálých vojenských sil přesahovalo finanční možnosti monarchie. Proto se tu praktikoval miliční systém- místní obyvatelstvo bylo zavázáno k permanentní vojenské službě, za což získalo různé vojenské výsady, přiděly půd apod. Hraničář byl tak osobně zainteresován na výkonu služby, při které bránil i vlastní majetek.

V oblasti Vojenské hranice byly zřizovány miliční jednotky už v průběhu 16. století. Neustálé problémy s Tureckem vedly k jejich rozvoji a posilování. Od pol. 18. stol. Byly formovány pravidelné **hraničářské jednotky** podle vzoru tehdejší armády. Jejich jádro tvořily pěší pluky, ale nechyběla ani jízda, dělostřelectvo a speciální jednotka říčního loďstva.

Jako bezpečnostní složka chorvatsko-slavonské části Vojenské hranice existoval od r. 1871 **Seržánský sbor**, který podléhal příslušnému vojenskému teritoriálnímu velitelství v Záhřebu, v nejvyšší instanci pak říšskému ministerstvu války. V záležitostech bezpečnostní služby byl podřízen místním politickým úřadům. Jeho náplň byla totožná s náplní četnictva. Sestával ze zhruba 400 mužů pod vedením vyššího důstojníka. Organizačně se dělil na čtyři, křídla a stanice. Seržánský sbor navazoval na systém bývalých seržánských oddílů Vojenské hranice. Protože však vznikl až v období likvidace Vojenské hranice, měl jen omezenou životnost. V r. 1881 byl zrušen a jeho mužstvo bylo zařazeno mezi chorvatsko-slavonské četnictvo.

- Protimorový kordon

Zdravotní riziko plynoucí z rozsáhlého území hranice s tureckými državami na Balkáně, vedlo ke zřizování kontumačních úřadů. V tureckých oblastech totiž opakovaně docházelo k morovým epidemiím. Úředníci, kteří zde pracovali, byli jmenováni Dvorní

válečnou radou, mužstvo dodávala příslušná vojenská velitelství. V případě vypuknutí skutečné nůkazy řídila kordon zvláštní dvorní komise, jmenovaná k tomuto účelu. Na zač. 19. století byl tento kordon zcela zrušen. Jeho úkoly přešly na jednotky hraničářského vojska.

- Hraniční kordony

Další terénní bezpečnostní složkou byly armádní protidezertérské jednotky, označované jako dezertérské či vojenské kordony. V pohraničních oblastech vyjma Vojenské hranice se s organizovanou ostrahou setkáváme až po sedmileté válce. V roce 1765 byly na hranicích s Bavorskem, Saskem a Pruskem zřízeny dva dezertérské kordony, složené z poloinvalidů. V letech 1771 až 1779 bylo v kordonové službě provedeno několik změn. Koncem roku 1779 vznikl jednotný vojenský hraniční kordon. Jeho úkoly byly různého druhu: vojenské - stíhání dezertérů, policejní - zabraňování pohybu nežádoucích osob přes hranice a celní - dozor nad dodržováním celních předpisů. Veškeré hraniční záležitosti nyní spadaly do pravomoci armády. V roce 1784 byl vedle vojenského kordonu zřízen bankální kordon, bez vojenské organizace a početně dosti slabý. Jeho příslušníci, tzv. hraniční dohlížitelé, podléhali finanční správě. Byli vybíráni z nejzdatnějších mužů vojenského kordonu. Bankální kordon obstarával veškeré celní záležitosti. Vojenský kordon byl nadále zaměřen převážně na dezertéry, emigraci a ostatní vojensko-politické hraniční záležitosti.¹¹

- Finanční stráž

Roku 1830 nahradila dosavadní, převážně vojenské složky, pohraniční stráž jakožto nevojenský ozbrojený sbor. Její příslušníci, tzv. pohraniční myslivci, neměli v čele důstojníky, ale pohraniční komisaře. Pohraniční stráž převzala všechny dosavadní úkoly vojenského kordonu a pohraničních dohlížitelů. Příslušníci finanční stráže se později rekrutovali většinou z bývalých dělesloužících poddůstojníků armády či zeměbrany. V Čechách tehdy sloužilo v řadách finanční stráže asi 2500 mužů.

¹¹ Dostupné na: <http://www.primaplana.net/txt/studie/policejni-system-18-19-stoleti-macek.html> [cit. 12.2.2013]

1.5 Armáda

Rakouská, případně rakousko-uherská armáda byla mnohokrát použita k zastoupení či podpoře bezpečnostních složek. Bezpečnostním akcím, v nichž armáda vystupovala, věnovali vojenští historikové jen malou pozornost. Z vojenského zorného úhlu je to vcelku pochopitelné, protože vesměs šlo o střetnutí s vojensky neadekvátním protivníkem. Určitou roli tu zřejmě hrála averze armádních kruhů k bojovým činnostem, ve kterých by prohrát bylo hanbou, ale vyhrát není ctí.

V několika případech nacházíme habsburskou armádu i v roli mezinárodních vojenských či vojensko-politických jednotek. Na tomto místě je nutno konstatovat, že se takové případy vyskytovaly celkem ojediněle, neboť Rakousko-Uhersko bylo mocností bez kolonií a bez koloniálních ambicí. Patřilo sice mezi námořní mocnosti, ale vzhledem k výše uvedenému faktu nebylo ani rakouské válečné námořnictvo příliš často obsazeno v cizině.

- Vojenská policie

Vojenská policie byla početně slabým sborem rakousko-uherské armády, konajícím bezpečnostní službu ve třech haličských posádkových a pevnostních centrech-Krakově, Lvově a Přemyšlu. Její koncentrace do tohoto prostoru nebyla náhodná. Po válce roku 1866 začali ztrácet strategický význam pevnosti, vybudované v českomoravském prostoru proti pruskému vpádu. Vojenská policie byla označována jako Vojenský policejní strážní sbor, tedy stejně jako svého času státní policie. U vojenské policie platil dosti komplikovaný systém podřízenosti. V zásadě podléhala říšskému ministerstvu války a příslušným vojenským posádkovým či pevnostním velitelstvím.

Ve výkonu bezpečnostní služby však byla podřízena místním policejním ředitelstvím a dále Lvovskému místodržitelství. Inspekční pravomoce náležely zase inspektorovi četnictva, tedy orgánu předlitavského ministerstva zemské obrany. Nešlo o vyhraněně vojenskou složku, neboť zajišťovala bezpečnostní služby i pro civilní orgány. Nejspíše bychom ji mohli přirovnat četnictvu, s tím rozdílem, že vykonávala službu ve městech.

- Polní četnictvo

Původně vykonávaly funkci polního četnictva převážně tzv. štábní jednotky-štábní pěchota a

štábní dragouni. Setkáváme se s nimi pravidelně od sedmileté války. Byly to jednotky dočasného charakteru, které byly po válce rozpouštěny.

- Jiné vojenské součásti

Součástí armády byly i některé speciální sbory.

Řadíme mezi ně: **Císařské gardy**-existovaly u habsburského dvora již koncem středověku. Šlo o speciální vojenské jednotky, které zabezpečovaly ochranu panovníka. Podléhaly dvojí podřízenosti, neboť byly součástí císařského dvora a zároveň i součástí armády.

Korunní stráž-tato stráž byla určena k ochraně uherských korunovačních klenotů. Existovala už koncem 16. století. V polovině 18. století byla reorganizována, za Josefa II. dočasně zrušena, za Leopolda II. obnovena a roku 1849 opět zrušena. V roce 1861 ji František Josef I. opět obnovil. Byla považována za součást armády, ale podléhala současně uherskému sněmu i místnímu vojenskému velitelství, v nejvyšší instanci pak ministerstvu války. Od roku 1872 spadala pod uherské ministerstvo pro zemskou obranu.

1.6 Ostatní ozbrojené složky

Armáda, četnictvo a policie nebyly v Rakousku, případně v Rakousko-Uhersku, jedinými sbory, které při výkonu služby užívaly zbraně. A tak se setkáváme s těmito sbory:

- Měšťanské gardy

Měšťanské, ostrostřelecké, či další gardy byly pozůstatkem starých zemských hotovostí. Jejich vojenská stránka se projevovala výhradně za válečných situací, zatímco jejich policejní funkce se uplatňovaly spíše v dobách míru. Ve válkách měly

měšťanské sbory původně na starosti obranu měst. Po napoleonských válkách se měšťanské gardy měnily z ozbrojených sborů stále více v zájmové střelecké a městské ceremoniální organizace. V letech 1848-1849 byla situace odlišná. Bylo to podmíněno tehdejší politickou situací.

- Ozbrojené sbory justice a vězeňství

Justiční stráž- byla založena v roce 1870. Její příslušníci byly vojáky a spadaly pod společné ministerstvo války. Udržovali však pořádek a bezpečnost v objektech civilních soudů ve Vídni-vykonávali tedy službu pro resort ministerstva spravedlnosti. Justiční stráž byla početně slabou složkou (asi 250 mužů).

Vězeňská stráž- měla zcela specifickou působnost. Šlo o ryze nevojenskou složku, konající službu i na nepřítelém obsazeném území.

2 ČESKOSLOVENSKO V LETECH 1918-1938

2.1 Organizace státu

Rok 1918 představoval již čtvrtý rok krutého válečného konfliktu, který se rozšířil do celého světa. Během léta se začalo jasně ukazovat, že Centrální mocnosti zastoupené Německem, Rakousko-Uherskem, Tureckem a Bulharskem již dlouho nevydrží odolávat intenzivnímu tlaku dohodových vojsk na všech frontách.

V případě Rakouska-Uherska se problémy objevovaly jak na frontě, tak i v zázemí a vyústily v úplné rozklížení tohoto staletého soustátí. Výsledkem byl celkový rozpad habsburské monarchie na několik tzv. nástupnických států, mezi které patřilo i Československo.

Oficiální vznik nového státu střední Evropy je datován na 28. října 1918, kdy byl veřejně vyhlášen zákon o zřízení samostatného státu československého (zákon č. 11/1918 Sb. z. a n.). Prvotním vykonavatelem státní svrchovanosti se stal Národní výbor československý. Aby byla zachována kontinuita s dosavadním právním řádem, nařídil jménem československého národa mimo jiné, že veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti a všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru a prozatím úřadují a jednají dle dosavadních platných zákonů a nařízení (tzv. zákon recepční). Provedení zákona bylo současně uloženo Národnímu výboru. Zákon podepsali Alois Rašín, Antonín Švehla, František Soukup, Jiří Stříbrný a Vavro Šrobár.¹²

Předlohy zákonů budoucího státu byly rozpracovány od dubna do září roku 1918. Připravovaly se celkem dvě právní normy.

První byl zákon k zabezpečení samostatného finančního hospodářství a samostatné měny, druhý tzv. politický zákon čili zákon „o prozatímní vládě říše římské“, který měl

¹² Peroutka, F.: Budování státu, Lidové noviny 1991.

Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Obdobi_prvni_republiky_1918-1938.pdf [cit. 20.2.2013]

tvořit provizorní ústavní listinu. Žádný z nich nebyl po 28. říjnu k dispozici a situace byla řešena zmíněnou recepční normou.

Podle ní byla struktura nového státu identická se stávajícími systémy předlitavskými či zalitavskými, ovšem s nutným abstrahováním neaktuálních monarchistických prvků („všechny úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské, okresní a zejména i obecní jsou podřízeny Národnímu výboru, prozatím úřadují a jednají dle posud platných zákonů a nařízení“). V prvním desetiletí existence republiky se setkáváme s různými provizorními orgány. Druhé desetiletí představuje definitivní státní formu.

Celkový vývoj státu můžeme rozdělit na několik období:

1) 1918-1920

V této fázi dochází k formování státu a stabilizuje se jeho území. Výchozím bodem je 28. říjen 1918, byť spíše z tradicionalistického hlediska. Za závěr období lze považovat rok 1920, kdy byla přijata ústava.

2) 1920-1928

V tomto období již existuje základní zákon státu (č. 121/1920 Sb. z. a n.), vnitřní správa by se teoreticky měla řídit župním zákonem č. 126/1920 Sb. z. a n., který však v plném rozsahu nikdy nevstoupil v platnost. Za závěr této fáze lze pokládat léta 1927/1928, kdy byl přijat zákon o organizaci politické správy č. 125/1927 Sb. z. a n. s účinností od 1.7. 1928 (tzv. organizační zákon).

3) 1928-1938

Tato fáze představuje stav definitivního uspořádání státu. Mezníkem je přijetí mnichovských dohod, které znamenaly pronikavé změny ve všech oblastech.

4) 1938-1939

Období tzv. druhé republiky. V důsledku odstoupení rozsáhlých území a následného autonomního systému na Slovensku a Podkarpatské Rusi (zákony č. 299/1938 a 328/1938 Sb. z. a n. z 22.11. 1938), spolu se změnou zaměření

zahraniční politiky dochází ke kvalitativně odlišnému stupni vývoje. Státní útvar zanikl mezi 14. až 16. březnem 1939.¹³

2.2 Policie

Síť státních policejních úřadů byla za bývalé monarchie dosti řídká, protože výkon policie byl svěřen především obcím. Ze systému c.k. státních policejních úřadů převzal NV jistý si počtem úřadoven s 1881 zaměstnanci.

Státní policie byla dislokována takto:

- policejní ředitelství Praha a Brno
- policejní komisařství Plzeň a Moravská Ostrava
- pohraniční policejní komisařství Podmokly (dnes součást Děčína),
Cheb a Bohumín

Jen policejní ředitelství v Praze disponovalo uniformovanou policií. V ostatních místech bezpečnostní službu vykonávali členové obecních policejních sborů. Problematická situace byla v pohraničních oblastech českých zemí s převážně německým obyvatelstvem, kde místní iridentistické skupiny vytvořily čtyři „státní celky“ (Deutsch – Böhmen, Sudetenland, Böhmenwaldgau a Deutsch – Südmähren). Policejní součásti, složené z německých příslušníků a řízené německými správními orgány, tyto snahy podporovaly. Po potlačení separatistického hnutí v polovině prosince 1918 byl zdejší policejní aparát pro nový stát většinou nepoužitelný.

V čele policejních úřadů stáli úředníci s právnickým vzděláním – policejní ředitelé nebo správci policejních komisařství. Přednostům úřadů byl podřízen potřebný úřednický, kancelářský a zřízenecký personál, sbory neuniformované stráže bezpečnosti (SNSB) a v Praze sbor uniformované stráže bezpečnosti (SUSB). Státní policejní úřady byly postaveny na roveň okresním úřadům. Policejní ředitelství byla podřízena zemskému prezidentovi a policejní komisařství příslušnému okresnímu hejtmanovi. V nejvyšší instanci všechny tyto úřady podléhaly MV. Rozsahy působnosti byly stanoveny vyhláškami pro jednotlivé úřady. Místní působnost se vztahovala na obec, která byla sídlem úřadu a na některé obce v nejbližším okolí. Byl-li obvod větší, jako např. v Praze, dělil se na okresy s okresními policejními komisařstvími.

¹³ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a čemictva II*. Praha: Vyd. POLICE HISTORY, 1999. s.12. ISBN 80-902670-0-9

Obor působnosti nebyl totožný s oborem působnosti okresních úřadů. Státní policejní úřady vykonávaly zpravidla tyto agendy: Péče o zachování veřejné bezpečnosti, pořádku a pokoje, záležitosti spolkové, tiskové a shromažďovací, evidence obyvatelstva, péče o bezpečnost osob a majetku, služba dopravní, zbrojní záležitosti, dohled nad divadly, povolování veřejných produkcí, dohled nad hostinci a veřejnými místnostmi, mravnostní a čelední záležitosti.

Na Slovensku byla rovněž přejata tamní policejní soustava. V rámci bývalého uherského systému na území Slovenska prakticky neexistovala státní policie. Výjimku činil od roku 1903 existující státní policejní pohraniční úřad v Bratislavě se dvěma expoziturami. V roce 1918 zde bylo 75 státních policistů, kteří se na rozkaz budapeštského MV přesunuly dne 31.12. 1918 do Maďarska. Jinak ve všech městech s municipálním právem a s regulovaným magistrátem (celkem 40 měst) existovala městská policie.

Policejní ředitelství v Praze je největším státním policejním úřadem. V roce 1926 mělo následující organizační schéma:

1. Prezídium	10. Tiskové a spolkové odd.
2. Zpravodajské odd.	11. Dopravní odd.
3. Hospodářský úřad	12. Pasové odd.
4. Podací protokol	13. Odd. pro hudební záležitosti
5. Spisovna	14. Odd. pro veřejnou bezpečnost
6. Výpravna	15. Zbrojní pasy
7. Přihlašovací úřad	16. Divadelní odd.
8. Vyživovací komise	17. Odd. sociální péče
9. Korespondenční odd.	18. Lichevní úřad

Z hlediska kriminální služby bylo nejdůležitější oddělení pro veřejnou bezpečnost. Jeho působnost byla v některých oborech rozšířena na celé území státu.

Personál pražského policejního ředitelství během doby značně narůstal. V roce 1928 tu bylo 2272 mužů uniformované stráže (proti 1450 v roce 1918). Stav příslušníků neuniformované stráže v bezpečnostním oddělení byl zvýšen ze 40 na 113 mužů. Služebně byli rozděleni do oddílů a vykonávali kriminální službu v přidělených policejních okresech a ve speciálních oddílech, pátrajících po pachatelích trestných činů stejné kategorie (kapesních a bytových zlodějích, kapsářích atd.). Zvláštní oddíl

vyšetřoval krádeže na drahách a další poštovní loupeže. Byla zřízena zvláštní skupina pro potírání padělatelů peněz. Evidenční oddělení vedlo seznam osob hledaných policií, četnictvem a soudy. Dále vedlo přehled o krádežích spáchaných neznámými pachateli a seznamy odcizených věcí. Daktyloskopické oddělení vedlo také nově založenou monodaktyloskopickou evidenci (podle systému komisaře Borna ze Švýcarska), ústřední daktyloskopickou sbírku pro celé území ČSR – deka a ústřední sbírku fotografií pachatelů z celého státu (s nově zavedenými třemi fotografiemi na jedné kartě). Pro celé území ČSR vydávalo bezpečnostní oddělení Ústřední policejní věstník, od roku 1937 nazývaný Československý policejní věstník a pro obvod země České Policejní oznamovatel.¹⁴

2.3 Četnictvo

Československé četnictvo bylo vojensky organizovaným bezpečnostním sborem, plnícím bezpečnostní úkoly na celém území státu. Definitivní podobu nabyla organizační struktura vydáním zákona o četnictvu č. 299/1920 Sb. z. a n. ze dne 14. dubna 1920. Tímto zákonem bylo četnictvo republiky Československé definováno jako:

„Vojensky organizovaný sbor strážný, jenž určen jest k tomu, aby podle stávajících zákonných předpisů a podle nařízení příslušných úřadů státních udržoval v celém území Československé republiky veřejný pořádek a veřejnou bezpečnost.“¹⁵

Četnictvo bylo orgánem státní politické správy určeným k vykonávání bezpečnostní služby s podřízeností státním politickým úřadům. V oblasti výcviku, vyučování, kázně a kontroly služby a dále ve věcech správních a hospodářských bylo podřízeno četnickým důstojníkům. V poslední instanci pak v obou uvedených oblastech podléhalo ministerstvu vnitra. K udržování vojenského pořádku a kázně ve sboru byl povolán generální velitel četnictva, který byl přidělen na ministerstvo vnitra. MV rozhodovalo o tom, jak má být četnictvo organizováno, o početních stavech, jak bude vykonávána

¹⁴ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Vyd. POLICE HISTORY, 1999. s.21-23. ISBN 80-902670-0-9

¹⁵ § 1 zákona č. 299 ze dne 14. dubna 1920.

služba a jak mají být četníci vycvičeni. Otázka výzbroje spočívala v dohodě MV a MNO. Organizace četnictva musela rovněž odpovídat organizaci ostatních úřadů a v místech sídel politických a soudních úřadů byla zřizována přiměřená četnická velitelství. Aby byla zajištěna komunikace mezi četnictvem a armádou, byl k četnictvu přidělen důstojník československého vojska. Jistou zvláštností bylo povolávání příslušníků četnictva v určitých lhůtách k vojenským cvičením, při kterých četníci podléhali vojenským předpisům a zákonům. Těchto cvičení se účastnili četníci, kteří s přihlédnutím k věku byli jinak povinni vojenským cvičením podle branného zákona. Při válečném stavu musela pak přejít část četnictva k polní bezpečnostní službě pod přímé vojenské velení.

Politický úřad prvního stupně byl představeným úřadem pro četnictvo, v jehož obvodu byla služba vykonávána a příslušelo mu bezprostřední řízení služby a dohled na jejím vykonávání. Pokud bylo třeba užít četnictva samosprávným městem, nebo městem s tzv. municipálním právem (kde byla zřízena policie), povolával je do služby politický úřad druhého stupně. Ostatním státním civilním a vojenským úřadům, jakož i samosprávným úřadům nebylo četnictvo podřízeno.

Soudy a státní zastupitelství v případě trestní pravomoci byly oprávněny vyžádat si službu četnictva přímo. Pokud šlo o jiné obory působnosti jak trestní, mohly dožadovat četnické služby prostřednictvím příslušných politických úřadů. Tímto způsobem mohly o činnost četnictva žádat státní civilní a vojenské úřady a úřady samosprávy. Politické státní úřady rovněž určovaly, kdy má četnictvo spolupůsobit v záležitostech místní policie. Nesměla tím ovšem utrpět četnická bezpečnostní služba.

Všechny příkazy, které četnictvo obdrželo, bylo povinno ihned a bez průtahů vykonat a současně se zdržet jakýchkoli komentářů a posuzování rozkazů. Upustit od vykonání příkazu mohli četníci pouze tehdy, pokud by se přičil četnickým povinnostem, byl v rozporu se zájmy státu nebo trestním zákonem. Takový případ byl četník povinen ihned nahlásit svému představenému.

Za obsah příkazu byl odpovědný ten úřad, který jej četnictvu vydal. Četnictvo podléhalo vojenským trestním zákonům a soudům a platil pro ně vojenský služební řád. Disciplinární předpisy pro ně stanovilo MV. Službu konající četník měl zákonem stanovená práva strážce civilní i vojenské a současně i oprávnění použít zbraň. Současně byli oprávnění proti osobě, proti níž zakročovali, užít slov „ve jméno zákona“

a této výzvě byl každý, včetně osoby vojenské, povinen uposlechnout. Později si však mohl na jednání četníka stěžovat.¹⁶

Během prvních dvaceti let existence samostatného československého státu doznala původní rakouská organizační struktura četnictva nebyvalého rozmachu a zdokonalení. Byly zaváděny nové metody činnosti i nové technické prostředky, kterými disponovaly nově se utvářející specializované útvary na jednotlivých stupních řízení. Působily na větších územních obvodech, doplňovaly výkon služby zajišťovaný četnickými stanicemi. Jejich činnost umožnilo a ulehčilo i zavedení spojovacích a dopravních prostředků, čímž se zvýšila operativnost a akceschopnost četnického sboru. Zemská četnická velitelství tak vytvářela speciální organizační celky často dočasné, jako byly kontrolní pohraniční stanice, polní četnictvo, četnické pohotovostní oddíly.

Dalšími speciálními útvary byly četnické silniční kontrolní stanice (1. 5. 1935), četnické letecké hlídky (1. 7. 1935) a pro pátrání po kriminálních delikventech od roku 1928 po celém území státu budované četnické pátrací stanice.

Nový samostatný Československý stát recipoval při svém vzniku i řídkou soustavou státních policejních úřadů. Šlo o dvě policejní ředitelství - v Praze a v Brně a dvě policejní komisařství - v Plzni a v Moravské Ostravě. Ke zřízení dalších byla zákonem č. 165/1920 Sb. z. a n. zmocněna vláda, jež je mohla řídit „kdekoliv toto sezná potřebu“.

V § 2 zmíněného zákona bylo také vymezeno jejich poslání a úkoly „...pečovati o veřejnou bezpečnost osob a majetku, udržovati veřejný řád a vésti v patrnosti obyvatelstvo a cizince. Pokud nebyla při zřízení úřadům ustanovena užší působnost, převzaly obor působnosti obecní, pokud se týkalo policie bezpečnostní, mravnostní a čelední a dosavadní obor působnosti okresní správy politické ve věcech správy policejní.“¹⁷

- **Řídící orgány četnictva**

Četnické oddělení na ministerstvu vnitra

¹⁶ Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MTQ%3D> [cit.2.3.2013]

¹⁷ Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/historie-policie-a-cetnictva.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d> [cit. 2.1.2013]

K provádění vojenské a hospodářsko administrativní správy četnictva bylo zřízeno 13. odd. MV , které spolu s 5. odd. spravujícím záležitostmi bezpečnostních úřadů tvořilo III. prezidiální odbor. Na počátku roku 1937 došlo k reorganizaci MV a záležitosti četnictva od té doby spravovalo 12. odd. Oddělení řídilo veškeré právně politické, hospodářsko-administrativní a osobní záležitosti četnictva. Dále také, po dohodě s MNO, rozhodovalo o výcviku, výzbroji a výstroji četnictva a plnění úkolů při odvracení vnějšího nebezpečí pro stát.

Generální velitel četnictva

V roce 1918 byla zřízena funkce generálního velitele, který byl jmenován prezidentem republiky z řad četnických důstojníků správních. Byl odpovědný MV za udržení kázně a vojenského pořádku. Řídil výcvik důstojníků, prováděl kontrolu výkonu služby zemských četnických velitelů, vyučování v hodnostních školách a všech ostatních četnických útvarů. Navrhoval MV povýšení, přemístění nebo penzionování důstojníků. Uděloval dovolené a povolení k sňatku pro důstojníky. Generálnímu veliteli byla přímo podřízena zemská četnická velitelství.

Zemská četnická velitelství

Tato velitelství byla vytvořena v sídle každé nejvyšší správní oblasti (tj. zemi). Vojensky, administrativně a hospodářsky se jednalo o samostatné útvary, podřízené přímo MV. Jejich sídly byla Praha, Brno, Opava, Bratislava a Užhorod. V čele každého ZČV stál zemský četnický velitel, který byl ve věcech bezpečnostní služby a používání četnictva podřízen zemskému prezidentovi. Ve věcech kázeňských a organizačních byl podřízen generálnímu veliteli četnictva a MV.

Doplňovací oddělení

Tato oddělení byla zřizována u každého ZČV. Jejich posláním bylo provádění teoretického výcviku četníků na zkoušku a pro výkon četnické služby a dále četnických strážmistrů na vrchní strážmistry.

Exponovaní četniční štábní důstojníci

Existovali v letech 1921 – 1929. Důvodem zřízení tohoto mezičlánku mezi ZČV a veliteli četnických oddělení, bylo to, že vzhledem k velkému územnímu rozsahu a vysokému početnímu stavu některých ZČV nemohli být zemští velitelé dopodrobna informováni o poměrech bezpečnostní služby a nebyli schopni vyřizovat veškerou agendu . V čele kanceláře byl četnický štábní důstojník.

Četnická oddělení

Obvody ZČV se dělily na četnická oddělení, zahrnující území dvou i více politických okresů. Oddělení byla do roku 1924 číslována, poté zůstal pouze místní název. V čele oddělení stál správní četnický důstojník, který byl nadřízen okresním četnickým velitelům a velitelům stanic ve svém obvodě. Jeho povinností bylo vykonávat vojenských dohled a udržovat kázeň, vojensky vzdělávat a cvičit v praktické bezpečnostní službě podřízené velitelem stanic a četníky. Prováděl neočekávané kontroly podřízených stanic. Byl povinen navázat a udržovat styk s politickými a soudními úřady.

Okresní četnická velitelství

Velitelství byla zřizována zpravidla v sídlech (okresích) politických úřadů. V čele stál výkonný četnický důstojník (případně vrchní strážmistr), který byl vojenským představeným všech četnických stanic v okrese. Řídil a kontroloval veškerou jimi konanou službu. Spolupracoval s příslušným okresním hejtmanem při řešení bezpečnostní situace. Jeho hlavním úkolem bylo přenášení příkazů okresního politického úřadu na četnické stanici.

- **Výkonné orgány četnictva**

Četnické stanice

Převážná část četnických stanic na území Čech, Moravy a Slezska byla zřízena již v období monarchie a do služeb čs. státu byly převedeny i se stávajícím osazenstvem. Výjimku tvořili pouze četníci německé národnosti, kteří odmítali sloužit novému čs. státu. Na Slovensku byly četnické stanice obsazeny výhradně četníky maďarské národnosti, kteří po rozpadu monarchie většinou opustili svá stanoviště. V čele stanice stál velitel stanice (zpravidla v hodnosti vrchního strážmistra, případně v nižší hodnosti, ale vždy se muselo jednat o definitivního četníka), který řídil její chod, vyučoval podřízené četníky, kontroloval jejich činnost aj.

Expozitury

V případě potřeby (např. při epidemiích, zvířecích nákazách, živelných pohromách apod.) docházelo ke kratšímu přechodnému exponování jednoho či více četníků na určité místo k výkonu zvláštních přechodných opatření z příkazu služebního úřadu. Takto zařazený četník podléhal velitelství nejbližší četnické stanice.

Ústřední četnické pátrací oddělení

V roce 1922 bylo zřízeno Četnické oddělení u poznávacího úřadu policejního ředitelství v Praze, jejímž cílem bylo získat samostatnost v oblasti kriminalistiky. Oddělení bylo podřízeno přímo MV a jeho úkolem bylo zřízení daktyloskopické služby v četnictvu, podávání znaleckých posudků a jednotné řízení četnické pátrací služby. Oddělení bylo tvořeno velitelem a 8 příslušníky různých specializací. K osamostatnění oddělení a změně jeho názvu na Ústřední četnické pátrací oddělení (ÚČPO) došlo v roce 1928, kdy byl také navýšen počet příslušníků na 23 a v roce 1937 na 40.

Četnické pátrací stanice

Četnické pátrací stanice (ČPS) byly zřízeny ke dni 1.1. 1928, původně u některých okresních četnických velitelstvích (zejména v sídlech krajských soudů) jako jejich součást. Základní stav pátracích stanic původně tvořili:

- 1 vrchní strážmistr (strážmistr) jako síla vedoucí
 - 1 strážmistr jako pomocná síla
 - 1 strážmistr jako stálý řidič motocyklu („motorového kola“) a jako další pomocná síla
- Původně existovalo celkem 40 ČPS. V roce 1935 bylo již 42 stanic. K úkolům pátracích stanic náleželo zejména:

1. Spolupůsobit při vypátrání a zajištění pachatele a odcizeného majetku a k zajištění důkazů u každého většího trestného činu, spáchaného v jeho obvodu,
2. Konat v příkázaném obvodu objížděky motorovým kolem z preventivních důvodů, zvláště ke kontrole zachovávání silničního řádu a pořádku na veřejných komunikacích a místech,
3. Vést pro svůj obvod soustředěnou evidenci pátrací služby a evidenci cikánů,
4. Výjimečně vypomáhat při neodkladných a naléhavých výkonech bezpečnostní služby v obvodu místní stanice, jestliže četnictvo místní stanice nebylo k dispozici, nebo když na případ nestačilo.

Četnické pohraniční kontrolní stanice

Byly zřízeny v roce 1931 pouze v Čechách v obvodech četnických stanic, s nimiž nesly většinou i stejný místní název. Jednalo se celkem o 14 stanic zřízených výhradně k provádění pasové kontroly v místech hraničních přechodů s Německem, dvě pak na hranicích s Rakouskem (v blízkosti německých hranic). Osazenstvo stanice tvořilo 1 až 6 četníků, z nichž jeden byl určen velitelem.

Četnická eskortní stanice

Eskortní stanice byla zřízena v roce 1922 v Praze III. u Okresního četnického velitelství na Smíchově, později přejmenovaného na Okresní četnické velitelství Praha – venkov

a sídlila v budově ZČV. Stanici řídil velitel v hodnosti vrchního strážmistra. Bylo zde zařazeno 7 až 9 četníků, jejichž úkolem bylo provádět eskorty trestanců a vyšetřovanců, které si vyžádal Krajský soud trestný v Praze a veškeré okresní soudy, jakož i trestnice v obvodu Velké Prahy.

Četnické stanice se služebními psy

Tyto stanice byly zakládány v místech dislokace ČPS a dále tam, kde bylo možno počítat se zvýšeným ohrožením bezpečnostních poměrů (oblasti s větší koncentrací železničních spojů apod.). O jejich zřízení rozhodovalo nadřízené ZČV po dohodě se zemským politickým úřadem. Zpravidla nebyla v okrese více než jedna taková stanice.

Mít na četnické stanici vlastní policejní (služební) psy a provádět jejich výcvik bylo možné jen pouze na základě povolení ZČV. Povolení bylo udělováno jen tehdy, jednalo-li se o čistokrevné policejní psy, za které byli považováni německý ovčák, dobrman a erdelteriér. Do služby bylo možno tyto psy brát až tehdy, když se pes a jeho vůdce (psovod) podrobili odborné zkoušce před zvláštní komisí.

Četnické pohotovostní oddíly

Počátkem roku 1933 byly zesíleny četnické stanice v pohraničních oblastech sousedících s Německem o 43 četníků. Zprvu existovalo 10 oddílů, které byly dislokovány ve městech s výraznou převahou obyvatelstva německé národnosti (Děčín, Frývaldov, Hlučín, Cheb, Chomutov, Krnov, Most, Německé Jablonné, Teplice-Šanov, Trutnov). ČPO byly původně zřízeny v Čechách a Slezku k posílení pohraničních oblastí s Německem. Ale ještě koncem roku 1933 byly založeny další na Moravě a na Slovensku, v roce 1935 pak na Podkarpatské Rusi, tedy v sousedství Maďarska.

V čele ČPO stál velitel v hodnosti vrchního strážmistra, který měl svého zástupce a jednotlivá družstva byla vedena dvěma instruktory. Stav jednoho oddílu byl 20 až 35 mužů. Činnost ČPO se skládala z pravidelných objížděk a obchůzek obvodu, z pohotovostní služby v místě dislokace a z teoretické přípravy.

Četnické silniční kontrolní stanice

Jako důsledek rozvoje motorizace byly zřizovány od 1.5. 1935 četnické silniční kontrolní stanice (ČSKS). Jejich obvod byl určován silniční sítí. Pozornost byla věnována zejména hlavním silničním spojům (státní silnice, mezinárodní autostrády) ve dne i v noci, zvláště pak úsekům nejvíce frekventovaným a v době největšího provozu. Povinností hlídek ČSKS bylo rovněž poskytování první pomoci v případě nehod na silnicích a v případech vážných úrazů, zajištění dopravy zraněných k nejbližšímu lékaři nebo přivolání lékaře. V roce 1936 byly ČSKS dovybaveny signálními přístroji a zároveň byla stanovena úprava kontroly motorových vozidel.

Okresní četnické stanice

Byly zavedeny zkušebně ke dni 1.4. 1935 u ZČV v Praze a dislokovány v Benešově u Prahy, Kolíně a Slaném v sídlech okresních politických úřadů. Smyslem zřízení okresních četnických stanic bylo vytvoření organizačního článku schopného, rychlého a důrazného zásahu na území celého okresu ve prospěch méně obsazených venkovských stanic.

Velitelem stanice byl okresní četnický velitel. Její příslušníci vykonávali službu ve svém obvodu a zakročovali i ve venkovských obvodech na příkaz představeného okresního úřadu nebo na žádost některé z venkovských stanic. Příslušníci stanice, pokud nebyli vyžadováni k zákrokům, vykonávali objížďky a obchůzky v celém politickém okresu, aby bylo dosaženo intenzivního výkonu silniční a cizinecké policie.

Četnické letecké hlídky

Bezpečnostní letectvo ČSR vzniklo, v porovnání s ostatními evropskými státy relativně dosti pozdě. Četnické letecké hlídky (ČLH) byly zřízeny MV po dohodě s MNO a ministerstvem veřejných prací kde dni 1.7.1935. Důvodem k jejich založení byla potřeba zvýšení výlučné pravomoci a svrchovanosti státu ve vzdušném prostoru nad územím ČSR.

Četnické školy a systém vzdělávání

Oblast vzdělávání četnictva se vyznačovala poměrně dobře strukturovaným a propracovaným systémem četnických škol a vzdělávání četnictva. Teoretický výcvik příslušníku četnictva byl zajišťován v četnických školách, zvláštní odborných kursech a na četnických stanicích. Četnické školy byly zřizovány u doplňovacích oddělení ZČV. Náleželi k nim:

- a) škola četníků na zkoušku
- b) škola pro výcvik velitelů stanic
- c) škola pro výcvik výkonných důstojníků

Byl rozlišován výcvik odborný a vojenský. Rozsah odborného výcviku stanovila školní instrukce. Vojenský výcvik se řídil vojenskými předpisy, platnými pro pěchotu. Vojenský výcvik byl prováděn výhradně prakticky, vždy pod velením důstojníků správních. Praktický výcvik v obchůzkové a pátrací službě byl prováděn pokud možno v obvodech nejbližších četnických stanic pod vedením zkušených učitelů a pokud to poměry připouštěly, na podkladě skutečných příkladů.

Ad a) Škola pro výcvik četníků na zkoušku

Po přijetí k četnictvu byli četníci na zkoušku zařazováni k doplňovacímu oddělení do uvedené školy, která trvala 8 měsíců. Jejím posláním bylo poskytnout nově přijatým četníkům spolehlivý základ pro jejich další systematický výcvik a pro praktické upotřebení ve výkonné službě.

Ad b) Škola pro výcvik velitelů stanic

Škola byla určena k rozšíření a prohloubení všeobecného a odborného vzdělání definitivních četníků a vštípení základních vyučovatelských a vychovatelských zásad tak, aby byli plně způsobilí pro výkon funkce velitelů četnických stanic. Přijímání byli pouze definitivní četníci, kteří s úspěchem vykonali přijímací zkoušku. Dalším kritériem byla hranice doby služby u četnictva, která neměla být nikdy kratší než 4 roky. Vyučování bylo rozvrženo do 10 měsíců.

Ad c) Škola pro výcvik výkonných důstojníků

Škola byla určena pro kvalifikované vrchní strážmistry, kteří aspirovali na hodnost četnického výkonného důstojníka. Jednalo se o vzdělání odpovídající důstojnické hodnosti a funkci okresního četnického velitele, do které byli výkonní důstojníci

z pravidla zařazování. Datum počátku školy bylo stanovováno MV. Délka činila 6 měsíců.

Pokračovací výcvik a odborné kurzy

Pokračovací výcvik navazoval na absolvování škol u doplňovacího oddělení. Jeho cílem bylo zajištění stálého prohlubování již získaných odborných vědomostí a osvojování si nově vydaných předpisů. Odborné kurzy byly určeny k výcviku příslušníků četnictva ve zvláštních odvětvích bezpečnostní služby. Jednalo se o službu zpravodajskou, polní, praktický výcvik pro službu v horách (horolezectví, používání lyží), jízdu koňmo, na motorových vozidlech apod. Pro každý kurz byly vydávány zvláštní předpisy o jeho účelu, učební osnově, trvání a případných zkouškách.

Výcvik četnických důstojníků správních

Jejich výcvik byl rozdělen do dvou etap. V počáteční etapě byl prováděn teoretických výcvik důstojníků přidělených na zkoušku. Druhou etapou byl další praktický a teoretických výcvik, když po uplynutí prvních 3 měsíců byli důstojníci na zkoušku přidělováni četnickým oddělením vedeným staršími, zkušenými důstojníky. Cílem bylo seznámit se náležitě s kancelářskou výkonnou službou a pokračovat v dalším odborném výcviku tak, aby mohl být ukončen koncem 11. měsíce zkouškou.¹⁸

2.4 Armáda

Původní idea miliční armády, jak ji vyslovil T.G.Masaryk ve Washingtonské deklaraci, se ukázala jít v prvních měsících existence Československa jako zcela nereálná. Sám Masaryk proto nijak náhodně věnoval vybudování řádné pravidelné armády až okázalou pozornost. Objevoval se poměrně často, jako vrchní velitel československé armády na vojenských cvičeních a přehlídkách. Nešlo jen o to, aby vzbudil zdání. Prezidentská kancelář měla svoji kancelář vojenskou (vedl jí nejdříve plukovník O. Husák)

¹⁸ MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Vyd. POLICE HISTORY, 1999. s.52-73. ISBN 80-902670-0-9

a Masaryk věnoval dost času studiu elaborátů o vojensko-politické strategii republiky, a organizaci armády, pravidelně se stýkal s nejvyšším velením.

V principu podle branného zákona spočívala armáda na branné povinnosti všeho občanstva a byla budována jako kádrová, tj. rámcová (její mírové rozčlenění bylo stejné jako válečné s tím, že se mobilizací její útvary doplňovaly na válečný stav). Odvodní rok byl stanoven na 20 let a celkově platila branná povinnost do 50 let, aktivně (prezenčně) se sloužilo 2 roky. Mírový stav armády byl stanoven na 9000 důstojníků a 9000 poddůstojníků z povolání a 150 000 mužstva. Vojenské úřady zdůrazňovaly, že je to oproti Rakousku, kde platila tři léta povinná vojenská služba, začínající až jednadvacátým rokem věku odvedence, velký pokrok.

Československá branná moc se jako jednotný útvar ustavila však až po skončení bojů na Slovensku, rozkazem prezidenta republiky z prosince 1919 (byl doprovázen organizačním výnosem ministra národní obrany Klobáčkem z 21. prosince 1919). V principu až tehdy byly sloučeny útvary domácí armády, tj. vojáci, poddůstojníci a důstojníci, povolání doma ke službě v armádě po vzniku republiky, a důstojníci a příslušníci československých legií, kteří se vrátili do vlasti. Postupné odbourávání demokraticismu legií, zvláště ruských, bylo samozřejmě pro ně bolestivým procesem, stejně jako na druhé straně boj proti různým projevům nadřazenosti bojovníků za svobodu národa nad těmi, kdo sloužili do října 1918 Rakousku – Uhersku. Šlo o citlivé otázky, které nešlo urovnat za jeden, dva roky.

Rozkaz ministra národní obrany formuloval cíl vznešeně, ale cokoli z českého vojákův rakouských dob opatrně z duchovních základů vojska vyloučil: „ *Národ chce mítí jednotné vojsko, vojsko republikánské, nesené velkolepou kázní našeho zahraničního odboje, ale také nezapomenutelnou solidaritou prvních dnů republiky ... VOJÁCI!* *Od nynějška máte tvořiti novou tradici, nové dějiny jednotného československého vojska. Necht' není sporu mezi Vámi ve snaze, aby budoucnost tohoto vojska byla stejně slavná, jako jeho minulost za hranicemi i v republice za převratu.*“

Otázka vztahů v důstojnickém sboru, zvláště vyšším, byla řešena kompromisy. Vlády a ministři národní obrany se snažili opírat o legionářské důstojnictvo a nezprofanované a odborně zdatné důstojníky bývalé rakouské armády. Zemskými veliteli v Praze a v Brně se stali v roce 1919 čeští generálové, kteří dosáhli za rakouska – uherska

nejvyšších hodností (polních podmaršálků) Jan Diviš a Alois Podhajský, avšak příznačně se stal „Odborným“ ministrem národní obrany v září 1920 tehdy nejvýznamnější velitel ruských legií, čerstvě jmenovaný generál Otakar Husák (do té doby přednosta vojenské kanceláře prezidenta republiky).

Vrchní velení Československé armády (ČSA) náleželo od jara 1919 (po krátkém italském intermezzu, kdy byl vrchním velitelem generál Luigi Peiccione) francouzské vojenské misi, jejíž příslušníci byli přidělováni ke všem vyšším vojenským velením. Její náčelník byl i náčelníkem hlavního (generálního) štábu, tedy jejím vrchním vojenským velitelem. Mise působila v Československu jako velitelský útvar až do roku 1925 (kdy Mittelhaussera zastoupil v jeho funkci náčelník generálního štábu generál Jan Syrový). Poté zaujala postavení poradního sboru (vedl ji pak velký přítel československého národa Luis – Eugene Fraucher). Působila zde až do roku 1938 a mj. zajišťovala po celou tu dobu i dokonalou informaci velení francouzské armády o stavu a problémech ČSA, na což nelze zapomenout.

Její stav se neustále snižoval – a to i v době bezprostředního ohrožení nacistickým Německem. Postavit do čela vlastní armády důstojníky státu cizího, třeba spojeneckého, je jistě mimořádné řešení. Vyvolal ho v životné nátlak nemoci (Francie), ale žádost státu, který se tak dobrovolně vzdal jisté části vlastní suverenity. Nešlo jen o upevnění vojenského, politického a diplomatického spojení, nýbrž především o to, aby se ČSA v okamžiku zrodu dokázala odpoutat od rakousko – uherských metod výstavby a funkce armády, a za vzor si vzala spojeneckou armádu francouzskou. Francouzská vojenská mise v souladu s československým státním vedením a hospodářskými kruhy usilovala o to, aby byl zainteresován na jeho udržení a výstavbě francouzský zbrojařský kapitál, který by ho samozřejmě i patřičně orientoval – tj. nikoli ke konkurenci se sebou samým, ale hlavně na vyzbrojování spřátelených států na Balkáně.

V roce 1920 byli sjednoceni domácí a zahraniční pluky zorganizovány do 12ti divizí (z toho 5 v Čechách, 3 na Moravě a ve Slezsku, 3 na Slovensku a 1 v Podkarpatské Rusi) . Ty se členili na pěchotní a dělostřelecké pluky, byly vytvořeny horské pěší a dělostřelecké pluky a konečně i hraničářské prapory.

Základem bojové síly ČSA bylo 48 pěších pluků, 4 horské pěší pluky a 10 hraničářských praporů. Dělostřelectvo bylo rozděleno na 12 pluků polních kanónů a 12 pluků polních houfnic. Vedle toho oddíly hrubého, horského a jízdního dělostřelectva i jiné speciální oddíly. Existovala i speciální vojska, tj. ženijní vojsko, železniční pluk,

telegrafní pluk, 5 vozatajských praporů, 4 autooddíly, 2 lodní oddíly. Již v roce 1920 bylo zorganizováno i vojenské letectvo, sestavené z 10 leteckých rot a 1 balonové roty (o rok později byl stav rozšířen již na 5 leteckých pluků, členících se na perutě a ty na letky). Jezdeckvo se dělilo do 10 pluků a 3 cyklistických eskadron. Roku 1921 byla ustanovena ze 4 důstojníků a 164 poddůstojníků z povolání Hradní stráž, jež jediná byla vybavována legionářskými uniformami i potom, co byla armáda vyzbrojena novými stejnokroji československými. Vedle toho náleželi do svazku armády i vojenské zbrojnice, zbrojní skladiště, zbrojní dílny, 8 posádkových nemocnic a 6 lázeňských léčebných ústavů, 3 stálé a jedna koňská nemocnice.

Za zmínku stojí i vojenské školství a kursy včetně pilotní školy a důležitého vojenského zeměpisného ústavu. Odvod zajišťovalo mj. 40 okresních doplňovacích velitelství, vojenské soudnictví představovalo 10 divizních a 15 brigádních soudů a 1 vojenská trestnice.¹⁹

¹⁹ KÁRNÍK, Zdeněk., *České země v éře První republiky (1918-1938)*. Praha: Nakladatelství Libri 2000. s. 163-166. ISBN 80-7277-027-6

3 PRŮBĚH KAŽDODENNÍCH ČINNOSTÍ ČETNICKÝCH STANIC

Díky mé práci jsme měli možnost seznámit se a poznat spoustu nových lidí. Lidí, kteří se zabývají historií, lidí pro které se mnohdy jejich záliba stala i profesí. Všichni byli nesmírně ochotní, obětaví a měli velkou chuť podělit se o cenné informace. Byli to lidé z archivů, ale i nadšenci, pro které se historie četnictva stala krásným koníčkem.

V této části budu čerpat ze získaných materiálů a pokusím se vybrat nejdůležitější informace. Kasární předpis byl interním normativním právním aktem, společným pro všechny četnické stanice zřízené na území nově vzniklého státu.

V každé podkapitole vybírám jeden až dva paragrafy, které se mi zdají nejzajímavější.

3.1 Pojem, zřizování a nájem, vnější a vnitřní označení četnických kasáren

§ 1. Pojem četnických kasáren

§ 2. Zřizování a nájem četnických kasáren

§ 3. Donášení pitné vody

§ 4. Podnájem místností četnických kasáren příslušníkům četnictva

§ 5. Vnější označení četnických kasáren

§ 6. Zvonky ke kasárnám četnických stanic

§ 7. Vnitřní označení v kasárnách

§ 1. Pojem četnických kasáren

Četnickými kasárnami ve smyslu tohoto předpisu jsou budovy nebo části budou (místnosti), které slouží k ubytování četnických velitelství nebo stanic, ať již byly k tomu účelu zvláště zřízeny nebo jen najaty.

§ 2. Zřizování a nájem četnických kasáren

Četnické kasárny mají být zřizovány a najímány pokud možno ve středu obce a poblíž hlavních ulic a cest, budovy, které se za kasárny najímají, musí být v dobrém stavu

a vyhovovati i všem požadavkům v ohledu zdravotním. Jsou-li pochybnosti, vyhovují-li budovy (místnosti) za kasárny vyhlédnuté v ohledu zdravotním, budiž vyžádán posudek úředního lékaře.

Četnické kasárny nemají se zpravidla najímati v domech, v nichž se provozuje činnost hostinská nebo výčepnická, rovněž nemají se najímati tam, kde by bylo četnictvo vyrušováno nebo obtěžováno přílišným hlukem apod.

Má-li se za kasárny najmouti jen část budovy, mají příslušné místnosti spolu souviseti a býti pokud možno pod jedním uzavřením, aby byl styk s ostatními obyvateli domu co možno nejvíce omezen.

Kde jest toho vzhledem k povaze místností v zájmu jejich zajištění zapotřebí, budiž postaráno o to, aby v dohodě s najímateli a na jejich náklad byla okna přízemních místností zabezpečena mřížemi.

V kasárnách nebo aspoň poblíž kasáren má býti dobrá pitná voda. Jde-li o studnu (vodovod) soukromou, budiž používání její pro potřebu četnictva v nájemní smlouvě zajištěno.

Rovněž budiž při nájmu kasáren v nájemní smlouvě zajištěno právo, vyvěsiti v případě potřeby státní (smuteční) prapor z podkroví, nenajímá-li se současně část půdy s podkrovím, odkud by prapor mohl býti vyvěšen.

Dále budiž při najímání četnických kasáren přihlíženo také k tomu, aby tam byl pokud možno i byt pro velitele a nevzniknou-li tím zvláštní výhody, i zahrada, které by mohlo četnictvo používat.

Je-li v místě několik četnických velitelství, buď k tomu hleděno, aby byla pokud možno umístěna v jedné budově.

Nájemní smlouva budiž uzavřena přímo s majitelem domu nebo jeho splnomocněným zástupcem. Podnájem smějí býti potvrzena místním úřadem.

Návrhy na nájem četnických kasáren pro četnické stanice, okresní četnická velitelství a velitelství oddělení předloží velitelství četnického oddělení, návrhy na nájem kasáren pro zemské četnické velitelství toto velitelství, zpravidla 6 měsíců před tím, než ájemní poměr má započítí, po případě 6 měsíců před uplynutím dosavadní nájemní smlouvy ve formě zprávy, k níž nutno, jde-li o nový nájem, připojiti:

- a, prohlášení pronajímatele s potvrzením obce podle vzorce 1,
- b, náčrtek místnosti, jež mají býti najaty,
- c, výkaz náležitostí podle vzorce 2,

potvrzení příslušného finančního úřadu I.stolice o tom, že požadované nájemné jest přiměřené místním poměrům.

Jde-li pouze o prodloužení nájmu, připojí se zpravidla toliko příloha uvedená pod a, a je-li požadováno zvýšení nájemného-vyjímaje zvýšení v mezích platných zákonů-těž příloha uvedená pod d).

Jde-li o nájem místností pro několik četnických velitelství, předloží návrh nejvyšší ze zúčastněných velitelství.

Schválenou nájemní smlouvu zašle zemské četnické velitelství příslušnému velitelství oddělení k podpisu pronajímatelem.

Při této příležitosti budiž dodán pronajímateli i formulář kvitance (vzorec3) a pronajímatel budiž také zpraven, které služební místo bude nájemné vypláceti a do kdy má pronajímatel příslušné kvitance podle stanoveného vzoru tomuto místu předkládati.

Podepsanou smlouvu zapíše velitel četnického oddělení do záznamu podle vzorce 4, pořídí její opis pro velitele kasáren a vrátí pak smlouvu zemskému četnickému velitelství, jež zašle na to opis nájemní smlouvy tomu služebnímu místu, které vyplácí nájemné.

Zemské četnické velitelství vede o všech nájmech místností pro četnictvo svého obvodu záznam podle vzorce 4.

Při nastěhování a vystěhování četnictva buďtež kasárny za přítomnosti jejich majitele nebo jeho zástupce komisionelně prohlédnuty. Této prohlídce se zúčastní, není-li v konkrétním případě jiného nařízení, velitel kasáren ještě s jedním příslušníkem četnictva.

O jejich stavu budiž sepsán krátký protokol, který podepíší osoby zúčastnivší se komisionelní prohlídce. Odepře-li majitel místností nebo jejich zástupce podpis, budiž to v protokole s uvedením důvodů poznamenáno.

Protokol předloží se zemskému četnickému velitelství, které jej uschová u nájemní smlouvy.

3.2 Předpisy o pořádku v kasárnách

§ 8. Velitel kasáren

§ 9. Zvláštní ustanovení o pořádku v kasárnách

§ 10. Používání zahrady

§ 8. Velitel kasáren

Velitelem kasáren jest představený, který stojí v čele velitelství (stanice, útvaru) v kasárnách ubytovaného. Je-li v jedněch kasárnách ubytováno několik četnických velitelství, jest velitelem kasáren velitel nejvyššího v kasárnách ubytovaného velitelství. Přichází-li takto v úvahu víc než jedno velitelství, ustanoví velitele kasáren velitel, kterému jsou velitelství tato podřízena. Zemský četnický velitel může svěřiti úkony, spojené s velitelstvím kasáren zemského četnického velitelství, některému podřízenému důstojníku.

Velitel kasáren ustanoví, k jakému účelu má se jednotlivých místností kasáren užívat, přičemž přihlíží k tomu, aby pro ubytování četníků byly stanoveny místnosti, které zdravotním požadavkům plně vyhovují a jsou v poměru ke kancelářím tak položeny, aby četníci je obývající nebyli stranami rušeni.

Je-li v kasárnách ubytováno společně několik velitelství (útvárů), rozhoduje velitel kasáren pouze, kterých místností jednotlivá velitelství užívají. Další rozdělení provedou představení dotčených velitelství (útvárů) a hlásí je veliteli kasáren.

Velitel kasáren dbá o to, aby byly kasárny udržovány v dobrém stavu a aby pronajímatel plnil přesně závazky, které jsou mu uloženy nájemní smlouvou. Zdráhal-li by se pronajímatel dostáti svým povinnostem, budiž to hlášeno velitelství, které nájemní smlouvu schválilo.

Velitel kasáren dbá dále o náležitý pořádek v kasárnách, zvláště také o to, aby byl kasární řád přesně zachován, a odpovídá za škody, které vzešly tím, že svých povinností nesplnil.

Je-li v kasárnách ubytováno společně několik velitelství (útvárů), jsou za pořádek v místnostech dotčenému velitelství (útváru) přidělených zodpovědni především představení těchto velitelství (útvárů). Nemohou-li shledaných závad sami odstraniti v oboru vlastní působnosti, učiní o tom hlášení veliteli kasáren.

Budiž postaráno o potřebný počet klíčů ke dveřím. Jimiž se do četnických stanic vchází, a od dveří jednotlivých kasáren. Byly-li kasárny opatřeny nájmem, budiž potřebný počet klíčů požadován od majitele budovy a je-li třeba, budiž povinnost jeho dodatí určitý počet klíčů zajištěna v nájemní smlouvě.

Velitel kasáren přidělí klíče podle potřeby velitelstvím (útvárům) v kasárnách ubytovaným a vede je v náležitě patrnosti. Každý příslušník četnictva, jemuž byl klíč vydán, jest odpovědný za jeho řádné uschování.

Velitel kasáren je povinen učiniti opatření, aby představený, přišel-li by na přehlídku, kdy není nikdo v kasárnách, mohl se dověděti, kde jsou klíče od kasáren uschovány, aby se je mohl vyžádati.

3.3 Předpisy o ubytování

§ 11. Trvalé ubytování četnických gážistů v kasárnách

§ 12. Přechodné ubytování příslušníků četnictva, jejich příbuzných a civilních představených v kasárnách

§ 13. Ubytování kuchařek a posluhovaček

§ 14. Různé seznamy a tabulky v místnostech ubytovacích

§ 15. Zbraně, střelivo a výstroj

§ 16. Soukromý nábytek a jiné předměty

§ 15. Zbraně, střelivo a výstroj

Zbraně, střelivo a výstroj musí býti tak uloženy a připraveny, aby četník v případě potřeby, úplně vyzbrojen a vystrojen, byl okamžitě pohotově nastoupiti službu. Záložní náboje četníků zařazených na stanici uschová velitel stanice ve své kanceláři pod závěrou. Za řádné uschování soukromých zbraní jest jejich majitel osobně odpovědným.

Nabíjení zbraní a schránění nábojů koná se na bezpečném místě v kanceláři velitele četnické stanice, za odpovědnosti dotčeného četníka. Místo, kam má býti hlaveň pušky při tom obrácena, budiž označena nápisem: „Nabij zbraň“ „Náboj skryj“ (vzorec 10).

Střelné zbraně nesmějí býti dříve odloženy, dokud nebyly z nich schráněny náboje. Závěr u karabiny je uzavřen, úderník spuštěn a hledí v poloze normální.

Při uvolňování úderníkové zpruhy spustí se úderník takto: ukazováčkem pravé ruky se stlačí spoušť dozadu a potom se levou rukou uzamyká závěr, tj. držadlo kliky se otáčí ze svislé polohy do prava.

Služební zbraně četníků jsou zavěšeny na věšáku u postele, a to na nejkrajnějším hořejším háku vpravo nebo vlevo, karabina se vztyčeným bodákem, pod ní na dolejší háku pak šavle (resp. pochva bodáku) s opaskem a s navlečenými sumkami, které se nosí do obyčejné služby obchůzkové.

Na opačné straně na nejkrajnějším hořejším háku - proti karabině – jest zavěšena služební brašna, uprostřed věšáku torba. V služební brašně a v sumkách musí býti všechny předměty (náboje, balíček obvazový, řetázky, zámečky, píšťalka apod.), které musí četník nositi do služby. Na hořejším podstavci věšáku jest uprostřed vlevo služební pokrývka na hlavu, vedle vpravo pak čapka.

Přes den smí býti zavěšen na věšáku u postele pouze jeden plášť, ostatní části oděvu smějí se zavěšovati na háku pouze přes noc. Skříňky na oděv (resp. skříně, šatníky) slouží k uschování ostatního oděvu a soukromých věcí četníka.

Není-li pro to jiného vhodného místa, buďtež boty, řádně očištěné, postaveny pod postelí u hlavy.

3.4 Organisaace vnitřní služby

- § 17. Denní řád pro četnické stanice
- § 18. Budíček a večerka
- § 19. Dozorčí služba
- § 20. Služba pohotovostní
- § 21. Vzdálení se z kasáren
- § 22. Návštěvy představených
- § 23. Péče o zdraví. Zdravotní služba
- § 24. Stravování

§ 17 Denní řád pro četnické stanice

Zemské četnické velitelství vydá pro četnické stanice denní řád, ve kterém ustanoví všeobecné zásady pro zaměstnání a vyučování četníků na stanicích zařazených. Přílohou k tomuto dennímu řádu budiž vydán rozvrh učební látky na celý rok.

Denní zaměstnání v kasárnách budiž stanoveno zpravidla od 8. do 12. a od 14. do 18. hodin. V neděli a o svátcích není pravidelného zaměstnání, pokud mimořádné poměry

nevyžadují výjimky. Velitel pečuje však o to, aby i v neděli a o svátcích byla pošta přijímána a neodkladné služební záležitosti byly vyřízeny.

Před nastoupením výkonné služby má míti četník zpravidla 2 hodiny volno. Konal-li četník výkonnou službu mezi 18. a 8. hodinou nejméně 6 hodin, jest zproštěn nejbližšího půldenního, trvala-li však služba ve zmíněné době nejméně 10 hodin, nejbližšího celodenního zaměstnání. Zproštění od půldenního, popřípadě celodenního zaměstnání přísluší jen tehdy, jestliže předepsaná minimální doba 6ti, pokud se týče 10ti hodin mezi 18. a 8. hodinou byla ztrávena ve výkonné službě bezprostředně před návratem z této služby. V ostatních případech výkonné služby budiž poskytnut četníku ihned po příchodu ze služby odpočinek po tu dobu, které jest zapotřebí, aby se zotavil. Ustanovení toto platí ovšem pouze v normálních poměrech a nevyžadují-li služební poměry výjimky.

3.5 Oslavy a smuteční projevy

§ 25. Slavnostní výzdoba kasáren

§ 26. Smuteční výzdoba kasáren

§ 27. Poměr státní vlajky k praporu

§ 28. Zacházení ze státní vlajkou a praporem

§ 27. Poměr státní vlajky k praporu

Rozdíl mezi státní vlajkou a praporem jest dvojí, vnitřní a vnější.

Rozdíl vnitřní spočívá v tom, že pouze státní vlajka jest uznána ve styku mezinárodním za odznak státu a že pouze o jejím užívání byla utvořena všeobecně uznaná pravidla. Pouze státní vlajka požívá plné právní ochrany. Prapor naproti tomu lze pokládati vždy jen za neoficiální odznak státu, národa atd.

Rozdíl vnější spočívá v tom, že vzájemný poměr šířky a délky státní vlajky jest přesně stanoven jako 2:3 (§1 zák. ze dne 30. března 1920, č. 252 Sb. z. a n.), kdežto při praporech jest poměr tento zcela libovolným, řídě se v každém jednotlivém případě podle daných poměrů.

Vlajka budiž vždy připevněna k lanu a zřízena k vytahování na žerd', resp. stožár, kdežto prapor budiž zpravidla k žerdi pevně přibit.

Modrý klín na praporu jest řešiti tak, aby sahal zpravidla až do poloviny délky praporu. Zpravidla nebudiž užíváno praporů, jejichž délka by přesahovala jejich trojnásobnou šířku.

Při oficielních příležitostech budiž četnickými útvary užíváno pokud možno vlajky, a to zpravidla v rozměrech 200 cm x 300 cm pro budovy značných rozměrů a výšky (více než dvoupatrových), 100 cm x 150 cm pro budovy nižší a menších rozměrů, přičemž délka klínu rovná se polovině délky vlajkové.²⁰

²⁰ Služební předpisy Čs. četnictva, *Kasární předpis*, Min. vnitra čís.jedn. 36.464/13/1924, Praha

4 ZAJÍMAVÉ PŘÍPADY Z LOUNSKA A MOSTECKA

V této kapitole se podíváme „pod pokličku“ vybraných četnických stanic. Čerpat budu z materiálů Oblastního archivu v Lounech, Oblastního archivu v Litoměřicích, Muzea Policie ČR, Archivu Kanceláře prezidenta republiky.

I když se mi původně zdálo, že sehnat tyto informace nebude až tak velký problém, značně jsem se mýlil. Jelikož četnické stanice na Žatecku byly stanicemi příhraničními, musely být zdejší materiály zničeny. Důvodem byla obava z toho, aby se nedostaly nacistům do ruky. Proto bylo nutné pro mou práci přesunout oblast o 30km na východ od Žatce. Zde se objevují zajímavé materiály v podobě Četnických kronik, patřících pod Okresní četnické velitelství Louny a Most. Jeden z případu mne dokonce zavál až do Archivu Kanceláře prezidenta republiky. O tom ale až více u konkrétního případu.

Velice zajímavým byl případ loupežné vraždy manželů, díky kterému jsem se vydal do Archivu Kanceláře republiky. Zde jsem hledal materiály týkající se udělení milosti. Tu, na základě Ústavní listiny Československé republiky z roku 1920, využil tehdejší prezident T. G. Masaryk.

Ústavní výbor předal návrh Ústavy Revolučnímu národnímu shromáždění 27.února 1920 a tím odstartoval nejbouřlivější etapu v projednávání Ústavy. Plénum jednalo nepřetržitě 36 hodin. Podle očekávání jazykový zákon vyvolal napětí. Přičiněním národních demokratů a jejich neustálých pozměňovacích návrhů se z jednání stala fraška. V konečném důsledku byla Ústava schválena zhruba ve stejném znění a obsahu, v jakém byla vypracována. Ústava nabyla platnosti dnem 6.března 1920. Hned nato následovalo nezbytné vypsání voleb do poslanecké sněmovny a do senátu.

Ústava z 29.února 1920 byla připravována vynikajícími právníky a politiky, ale i přesto byla dílem osobních a politických kompromisů. Znamenala však mezník na cestě k moderní parlamentní demokracii.²¹

²¹ Dostupné na: <http://vystava.antoninsvehla.cz/index.php?f=ustava> [cit. 12.3. 2013]

Na základě Zákona ze dne 29. února 1920, kterým se uvozuje Ústavní listina
Československé

republiky se v Hlavě třetí (§ 64) a čtvrté (§ 103) píše o udělování milosti.

Hlava třetí

President republiky

II.

§ 64

(1) President republiky:

1. Zastupuje stát navenek. Sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy. Smlouvy obchodní, dále smlouvy, z kterých pro stát neb občany plynou jakákoli břemena majetková nebo osobní, zejména i vojenská, jakož i smlouvy, jimiž se mění státní území, potřebují souhlasu Národního shromáždění. Pokud jde o změny státního území, souhlas Národního shromáždění se dává formou ústavního zákona (čl. I. uvoz. zák.);
2. přijímá a pověřuje vyslance;
3. prohlašuje válečný stav, vypovídá s předchozím souhlasem Národního shromáždění válku a předkládá mu sjednaný mír k vyslovení souhlasu;
4. svolává, odročuje a rozpouští Národní shromáždění (§§ 28-31) a prohlašuje zasedání sněmoven za ukončené;
5. má právo vraceti s připomínkami usnesené zákony (§ 47) a podpisuje zákony Národního shromáždění (§ 51), sněmu Podkarpatské Rusi (§ 3) a opatření výboru podle § 54;
6. podává ústně nebo písemně Národnímu shromáždění zprávu o stavu republiky a doporučuje mu k úvaze opatření, která pokládá za nutná a účelná;
7. jmenuje a propouští ministry a stanoví jejich počet;
8. jmenuje vysokoškolské profesory vůbec, dále soudce, státní úředníky a důstojníky, počínajíc VI. hodnostní třídou;
9. uděluje dary a pense z milosti k návrhu vlády;
10. má vrchní velitelství veškeré branné moci;
11. uděluje milost podle § 103.

Hlava pátá

§ 103

(1) Presidentu republiky přísluší právo udělení amnestií, promíjetí nebo zmírňování tresty a právní následky odsouzení trestními soudy, zvláště též ztrátu volebního práva do Národního shromáždění a jiných zastupitelských sborů, jakož i - s vyloučením trestných činů soukromožalobních - nařizovati, aby soudní trestní řízení nebylo zahajováno nebo nebylo v něm pokračováno.²²

Případ loupežné vraždy manželů Köhlerových z Řisut

Citace z kroniky četnické stanice v Libčevsi:

*„V noci na 13.9. 1922 byl zavražděn hostinský Edmund Köhler a jeho manželka Anna z Řisut a oloupeni o 1.500Kč. Pátrání po neznámém pachateli provedeno za vedení okresního četnického velitele vrchního strážmistra Josefa Koníčka, veškerým mužstvem zdejší stanice a ze stanic Kozly, Lužice, Bílina, Radovesice, Kostomlaty okresu Bílina, Obrnice okresu Most a Třebívlice okresu Litoměřice. Co pachatel zjištěn a usvědčen okresním četnickým velitelem vrchním strážmistrem Josefem Koníčkem ovčák Václav Sochor z Řisut, který byl dne 27. října 1922 porotním soudem v Mostu odsouzen k trestu smrti provazem. Trest smrti mu byl cestou milosti prominut prezidentem čsl. Republiky a změněn na doživotní žalář, který odpykává v trestnici v Mírově na Moravě“.*²³

Po přečtení tohoto zajímavého případu, mne napadlo oslovit Archiv Kanceláře prezidenta republiky a požádat o pomoc s tímto případem. Jelikož jsem se z kroniky dozvěděl, že trest smrti byl cestou milosti prezidenta republiky zmírněn na doživotní žalář, pokusil jsem se dohledat informace ohledně této milosti. Setkal jsem se s velice milým a ochotným přístupem zaměstnance archivu a po telefonickém rozhovoru jsem si domluvil osobní schůzku v archivu. Zde se mi podařilo zjistit bližší informace o pachateli a jeho důvodu ke spáchání tohoto hrůzného činu. Nyní tedy více k samotnému případu.

²² Ústava ČR 1920, dostupné na: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html [cit. 12.3. 2013]

²³ Čsl. Zemské četnické velitelství pro Čechy, Oddělení Most čís. 29. *Památník četnické stanice Libčeves č. 31.*

Předmět návrhu: Prominutí trestu smrti

Jméno, osobní a rodinné poměry, dřívější život odsouzeného: „Václav SOCHOR, 25 roků starý, svobodný, ovčák v Řisutech, nemajetný, zachovalý. Narodil se jako syn ovčáka v panském dvoře v Řisutech. Otec jeho zamřel, když mu bylo 17 let. Matka zemřela roku 1921. Z osmi sourozenců jsou všichni na živu až na jednoho bratra, který padl na vojně. Sochor byl vždy zdravý, tělesně i duševně. Ve škole prospíval dobře. Po smrti otcově převzal ovčáctví ve dvoře. Roku 1916 narukoval na vojnu, byl též v poli, ale nebyl nikdy ani raněn ani nemocen. Když se vrátil z vojny, ujal se svého dřívějšího zaměstnání. Pijákem nebyl, v obci požíval dobré pověsti“.

Výrok o vině a popis činu: „Byl uznán vinným rozsudkem krajského jako porotního soudu v Mostě z 27. října 1922 zločinem loupežné vraždy a zločinem krádeže. V Řisutech /okres Bilina/ provozoval 55-letý Edmund Köhler se svou manželkou Annou živnost hostinskou. Dne 12. září 1922 večer sedělo v hostinské místnosti Köhlerově několik hostů, mez nimiž i Václav Sochor a soused hostinského, holič Václav Kraus. Tito dva poslední hosté odešli o 1/2 23 hodině a Kraus ještě před odchodem odevzdal v přítomnosti Sochorově hostinskému Köhlerovi 560 Kč za prodané ovoce. Po jejich odchodu zavřel Köhler vrata a shasl světlo. Manželka jeho šla na lože už asi o 22. hodině. Dcera Köhlerových, 20-letá Ida Köhlerová, která spala ve světnici v I. patře, slyšela v noci šramot, ale nevěnovala tomu valné pozornosti. Když ráno o 1/2 6 hodině sešla dolů, našla přízemní pokoj vedle hostinské místnosti, kde rodiče spali, prázdný a v pokoji vše zpřeházeno. Na její pokřik seběhli se lidé a našli ve sklepě mrtvolu Anny Köhlerové v tratolišti krve s bodnou ranou v břiše a vedle ní na zemi vojenský útočný nůž /Sturmmesser/. Za nedlouho byla pak nalezena mrtvola Edmunda Köhlera na břehu potoka pod dvorem řisutským s bodnou ranou v prsou. Soudní lékaři zjistili, že příčinou smrti Edmunda Köhlera byla bodná rána do srdce, způsobená nástrojem, který velikou silou vražen byl do těla z předu, pravděpodobně tímže nožem, který byl nalezen vedle mrtvoly Anny Köhlerové. Tato byla usmrcena bodnou ranou, která protkla velkou břišní cévu, a přivedla zakrvácení. V obou případech byla zranění, která byla neodvratně smrtelná, přiveděna rukou cizí. Podezření padlo na Václava Sochora, který se po počátečním zapírání k činu doznal a vylíčil spáchání činu takto: Když se před hostincem rozešel s Krausem, poodešel kus cesty směrem ke dvoru. Pak se vrátil k hostinci, zaklepav za dvéře, žádal Edmunda Köhlera, aby šel s ním do dvora, že tam onemocněla kráva. Köhler, jenž se v nemocích dobytčích vyznal, vyhověl tomuto

vyzvání, a obléknuv se, šel se Sochořem. Když přišli k můstku, vedoucímu přes potok, vyňal Sochor z kapsy útočný nůž, který k tomu účelu už den předtím nabrousil, a vrazil jej Köhlerovi prudce do levé strany prsou a vytáhnul. Köhler klesl ihned k zemi. Na to se Sochor vrátil do hostince, a vzbudiv Köhlerovou, řekl jí, že má poslati svému muži do dvora lahvičku oleje. Sochor věděl, že Köhlerová má olej ve sklepe a že tam pro něj půjde. Köhlerová sestoupila s rozsvícenou lampou do sklepa, Sochor šel za ní. Když pak, stojíc na nejdolnějším schodě, přebírala se v láhvích, vrazil jí Sochor nůž do břicha. Na to vzal lampu a šel nahoru do bytu, kde prohledal zásuvky u stolu a u kredence a skříň a vzal odtud nějaké peníze, nepočítaje jich. Při domovní prohlídce nalezeno bylo u něho 1400 Kč v různých bankovkách, patrně z této loupeže pocházejících. Sochor doznal dále, že úmysl Köhlerovy zavraždit a zmocnit se jejich peněz, pojal den předtím. Peníze potřeboval, neboť se chtěl ženiti a nevěsta jeho byla chudá. O Köhlerových předpokládal, že mají mnoho peněz. Tak tomu tak skutečně bylo, neboť ve skříni bylo uloženo ještě 12 880 Kč na hotovosti a vkladní knížka na 25 000 Kč, které vrah nenašel. Aby odvrátil od sebe podezření, vzbudil po svém návratu do dvora nájemce dvora a jeho syna, jimž vyprávěl, že viděl asi 3 nebo 4 muže, kteří se pokoušeli vloupati do ovčína. Sochor doznal též, že v noci na druhého září 1922 odcizil svému zaměstnavateli společně se dvěma spolupachateli, Smetanou a Kvapilem, proti nimž vede se zvláštní trestní řízení, pár koňských strojů v ceně 2 000 Kč. Ohledně duševního stavu obviněného, který byl znalecky zkoumán, ať se nevyskytlo nic, co by zavdávalo podnět pochybnostem o jeho přičetnosti, prohlásili soudní lékaři, že Sochor jest úplně duševně zdrav a že také v době spáchání činu byl se svého jednání plně vědom. Obviněný sice během vyšetřování soudními lékaři tvrdil, že se nepomatuje na svůj čin a na učiněné doznání, ale pak od tohoto tvrzení upustil. Po skončeném vyšetřování podalo státní zastupitelství v Mostě na Václava Sochora obžalobu pro zločin loupežné vraždy a pro zločin krádeže. Při hlavním líčení, které se konalo 27. října 1922 Sochor svoje doznání opakoval, a výsledky přípravného vyšetřování byly při tomto přelíčení potvrzeny. Dle výpovědi svědka Krause, pro jejíž správnost mluví i zjištěné nepatrné množství nápojů Sochořem vypitých, nebyl Sochor, když z hostince spolu vyšli, ani podnapilý ani rozčilen. Porotci přisvědčili na obě hlavní otázky, týkající se loupežné vraždy a krádeže, 12ti hlasy kladně, rovněž jednomyslně vyloučili, že by byl obžalovaný vraždy spáchal v pomatení smyslu, nejsa si vědom svého činu, a uznali, že oba trestné činy spáchány byly s pohnutek nízkých a nečestných“.

Výměr trestu: „Trest smrti, ztráta práva volebního. Rozsudek vešel v moc práva, poněvadž obžalovaný odvolal ohlášenou zmatečnou stížnost. Nejvyšší soud neshledal pochybností proti správnosti výroku porotců a rozsudku po stránce skutkové nebo právní a neshledal též příčin k povolení mimořádné obnovy řízení trestního ve prospěch obžalovaného ve smyslu §362 tr.ř“.

Návrhy soudů nalézacího a nejvyššího: „Při poradě soudu o tom, má-li býti doporučeno prominutí trestu smrti, usnesl se porotní soud jednomyslně k návrhu státního zástupce, aby obžalovaný doporučen byl milosti a aby za trest náhradní uznán byl přiměřeným trest doživotního těžkého žaláře, že Václav Sochor je milosti hoden a že v případě milosti se uznává za přiměřený náhradní trest těžkého žaláře v trvání 20ti roků, zostřený čtvrtletně jedním postem a každého 12 září tvrdým ložem, se započtením vyšetřovací vazby, a to vzhledem k doznání, dosavadní zachovalosti, projevené lítosti nad činem, dosavadnímu dobrému chování se a dobré pověsti obžalovaného jakož i k tomu, že k činu svému svedem byl nouzí. Nejvyšší soud nepřipojuje se však k posudku nalézacího soudu a nedoporučuje odsouzeného milosti. Dle názoru nejvyššího soudu svědčí ve prospěch odsouzeného pouze dosavadní zachovalost, dobré chování a dobrá pověst a doznání. Nelze však v tomto případě mluvit o lítosti, neboť tuto odsouzený nijak neprojevil a doznání učinil, když už byl výsledky pátrání usvědčen. Nouze neměl, měl dobré místo a, že potřeboval peníze k zařízení budoucí domácnosti, nemožno nazývati nouzí. Nejvyšší soud uvážil dále, že byly spáchány vraždy dvě, na osobách, které se proti pachateli nijak neprovinili, naopak stali se obětí své důvěřivosti a ochoty, že čin byl předem rozvážen a připraven a že jak provedení jeho zákeřným způsobem tak i počínání si obžalovaného po činu projevuje značnou rafinovanost i neobyčejnou otrlost jeho, když nezhroziv se prvé vraždy, chladnokrevně přistoupil k provedení vraždy druhé, nemá vzhledem k těmto okolnostem za to, že těžká vina odsouzeného žádá si trestu v zákoně uloženého. Nehledě však k těmto z osoby pachatelovy a z povahy činu plynoucím okolnostem, mluvícím pro trest smrti, odůvodňují použití tohoto trestu též zájem státu a zájem o bezpečnost obyvatelstva, které nyní za všeobecného, válkou vyvolaného znemravenění a sesurování vyžadují přísnější vyměřování trestu. Při odhodlání při zločincově ku spáchání trestného činu hraje hlavní úlohu možnost zla, které viníka stihnouti může, velikost trestu. Trest dočasného odnětí svobody, při němž vždy ještě je naděje na dosažení svobody útekem nebo amnestií, nezdá se býti tak velikým zlem, aby pachatel riziko jeho na sebe nevzal. Vraždy loupežné v poslední době

povážlivě se vzmožily, zabrániti jim, nebo počet jich omeziti lze podle úsudku Nejvyššího soudu jedině trestem provinění adekvátní-trestem smrti. To cítí obyvatelstvo, jež bojíc se o svou bezpečnost volá po přísných trestech, jež jedině mohou přivoditi nápravu. Z těchto důvodů má nejvyšší soud za to, že v tomto případě trest smrti vykonati dlužno a nedoporučuje proto Václava Sochora milosti pana prezidenta republiky. Tento návrh přijat byl většinou tří hlasů, dva soudci a generální prokurátura byly z důvodů uvedených soudem první stolice, k nimž ještě přistupuje vliv zážitků odsouzeného z války na jeho povahu a cenění lidského života, pro doživotní těžký žalář, jedním postem čtvrtletně jakož i samovazbou v temnici každého 12. září v den činu zostřený“.

Návrh ministerstva spravedlnosti: *„Prominutí trestu smrti a stanovení náhradního trestu doživotního těžkého žaláře, zostřeného čtvrtletně jedním postem a vždy 12. září samovazbou v temnici po celou dobu trestu. Ministerstvo spravedlnosti sdílí názor nalézacího soudu o okolnostech, mluvících pro prominutí trestu smrti. Nelze popřít, že všeobecné zmravnění, vyvolané válkou, a názory na cenění lidského života, jaké si odnesli z války vojíni, ztrávivší delší dobu v poli, měly nemalý vliv i na povahu odsouzeného, kterého vzhledem k jeho dosavadní zachovalosti nelze přece jen pokládati za člověka, výslovně zločinně založeného, jehož okamžité odstranění z lidské společnosti výkonem trestu smrti bylo by nezbytně nutné. Proto připojuje se ministerstvo spravedlnosti k návrhu nalézacího soudu, který doporučuje odsouzeného milosti. Odsouzený má možnost, bude-li se v trestu dobře chovati, býti po patnácti letech podmíněčně propuštěn, takže trest doživotního těžkého žaláře jeví se vzhledem k jeho provinění trestem mírným. Se zřetelem k povaze činu a jeho provedení nelze brániti ještě mírnějšího měřítko v takovém rozsahu, aby navržen byl trest časově omezený. Nutno si zachovati možnost trvalého uzavření jeho v trestní vazbě pro ten případ, že by i v trestnici jevil takové sklony, které by činily nutným, aby byl z lidské společnosti trvale odstraněn. Při těžkém žaláři dvacetiletém musel by, třeba sebe hůř se choval a jevil se nebezpečným, býti po vypršení dvaceti let propuštěn a to by pak mohlo vésti k velkému ohrožení společnosti“.*²⁴

²⁴ Archiv Kanceláře prezidenta republiky. Návrh ministra spravedlnosti k udělení milosti

Případ těžkého ublížení na těle

Další zajímavý případ se odehrává na Lounsku, jedná se o příběh dvou sester, kdy se jedna pokusila otrávit druhou. Bohužel se ale podařilo přivodit otravu ještě dalším osobám...

Citace z kroniky četnické stanice ve Vinařicích:

„Fišerová Otma provdaná za rolníka Františka Kučabu z Pochválova čísl. pop. 2, okres Louny, zaslala dne 11.2. 1925 poštou z Loun své sestře Julii Fišerové ve Smilovicích čp. 33, balíček s cukrovím, které bylo naplněno jedem a tímto způsobem chtěla Kučabová svojí sestru úmyslně ze světa odstranit. Balíček s cukrovím podala Kučabová na poštovním úřadě v Lounech a co odesílatele označila na ústřížku u poštovní průvodky Marii Šonvovou z Duchcova, bývalou dělnici Julie Fišerové. Dne 12.2. 1925 as o 16 hod. když Fišerová obdržela zásilku, balíček rozbalila v němž se nacházelo as 6 kousků cukroví. Zaslané cukroví ochutnala Fišerová, dala své zaměstnance Anežce Štěpánkové z Kozojed čp.2 a Rozálii Kučabové ze Smilovic čp.8 také ochutnati. Ihned po požití cukroví utrpěla Fišerová, Štěpánková a Kučabová bolení v žaludku a velké nucení k zvracení, takže ještě týž den musil býti povolán lékař Otto Shuvain z Horního Ročova. Lékař Shuvain poskytl nemocným prvou pomoc a kousky cukroví ještě u Fišerové nalezené zabalil a naší stanici odeslal s tím. Že se bude jednati o otravu. Vyšetřováním, provedeným strážmistrem Ladislavem Šterclem a Maxmiliánem Koschnerem bylo zjištěno, že otrávené cukroví zaslala Fišerové její sestra Anna Kučabová z Pochválova, která byla dne 16.2. 1925 zatčena a okresnímu soudu v Lounech odevzdána. Kučabová byla pak sborovým soudem v Mostě rozsudkem ze dne 28.7. 1925 pod čís. Tk 584/25 dle § 152 trestního zákona pro zločin těžkého ublížení na těle 4 měsíce těžkého žaláře, jedním postem měsíčně a ztrátou práva volebního odsouzena“.²⁵

Případ zavraždění novorozence

Poslední případ nás zavede do Loun, kde se odehrál případ zavraždění dítěte.

²⁵ Čsl. Zemské četnické velitelství pro Čechy., *Památník četnické stanice Vinařice okr. Louny.*

„Dne 24. února 1924 byla dopravena do zdejší nemocnice svobodná posluhovačka Božena Pacltová z Loun, kdež bylo lékařsky zjištěno, že jde o pravidelný porod, avšak Pacltová stále tvrdila, že měla toliko silnou měsíční periodu ač musela být lékaři následkem roztržení sešita. Tento případ byl správou nemocnice oznámen vrchnímu soudnímu radovi Zedníkovi, který při výslechu nemocné zjistil, že jde o potrat a plod že vypadl do splachovacího záchoda. Na to učinil oznámení na naší stanici zaměstnavatel Pacltové – Mužíček, že na půdě jeho domu jest mnoho zaschlé krve a že jest něco mezi starými hadry na půdě zabaleno. Na místo vyslaná hlídka strážmistrů Štercla, Hanyše a Vosky zjistila za přítomnosti MUDr. Lukáše, že na označeném místě mezi hadry jest zabalen lidský plod ženského pohlaví, který byl po narození zaškracen. Pacltová se pak četnické hlídce k činu doznala a uváděla, že byla znásilněna jistým Fremlem a proto dítě po jeho narození, jako pro ní obtížné usmrtila. Táž byla po jejím uzdravení zatčena a odsouzena porotou v Mostě na jeden měsíc těžkého žaláře“.²⁶

Za vlády císaře Josefa II. byl trest smrti zrušen až do r. 1795, kdy byl znovu obnoven. Zločincům, kteří v době spáchání činu ještě nedosáhli dvaceti let, byl místo trestu smrti nebo doživotního žaláře uložen mírnější trest těžkého žaláře v rozmezí desti až dvaceti let.²⁷

V Československu se popravovalo už od dvacátých let. Prvním profesionálním katem byl Leopold Wohlschläger a jeho prvním popraveným dvojnásobný vrah Ludvík Novák. Exekuce se konala v lednu 1923 v Táboře. Za první republiky, tedy v letech 1918 až 1938, kromě Nováka dostalo trest smrti ještě dalších 14 lidí.

V mnohem masivnějším měřítku popravovali na území Čech a Moravy nacisté během okupace. Na Pankráci si zřídili takzvanou sekyrárnu, místnost s gilotinou a traverzou na věšení. Celkem popravili 1079 lidí. "Ve velkém" popravovali i komunisti. V roce 1950 zavedli trest smrti za politické zločiny a během deseti let ho uložili 240 lidem. Celkem u nás bylo od konce války popraveno téměř 1200 lidí, z toho ale mnoho nevinných.

Poslední poprava proběhla v Praze na Pankráci v roce 1989 a o rok později byl trest

²⁶ Památník četnické stanice Louny

²⁷ Dostupné na: <http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti/clanky/historie-trestu-smrti-v-ceskych-zemich> [cit. 17. 3. 2013]

smrti zrušen. To zachránilo život vrahovi Zdeňku Vocáskovi, který v té době čekal na vykonání popravu.

Diskuse o znovuzavedení trestu smrti ale neutuchají. Zatímco v průzkumech veřejného mínění mnozí lidé trest smrti podporují, u politiků podporu nemá.²⁸

²⁸Dostupné na: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/dnes-ubehne-20-let-od-posledniho-udeleni-trestu-smrti.html> [cit. 17. 3. 2013]

5 ZÁVĚR

Cílem práce bylo nabídnout pohled do historie četnictva a policie v období mezi světovými válkami, ale i v časech Habsburské monarchie. Již ale ve starověku si státy vytvářely instituci armád v boji s nepřítelem, ať již s cizími státy či s pouhými hordami nájezdníků. Jak docházelo k vývoji státu, docházelo i ke vzniku jednotlivých složek. Začaly vznikat bezpečnostní sbory, zaměřené k ochraně vnitřního pořádku.

Zpočátku byla celá státní správa i policejní služba značně nejednotná. Několikrát také došlo k reorganizaci bezpečnostních složek, např. vlivem reform, kdy v první reformě došlo k oddělení policejní správy a justice a kdy také došlo ke zřízení úřadů s vrchním dozorem nad policií. Při další, Tereziánské reformě, došlo k nárůstu organizačních jednotek, v čele s policejními dozorcí v každém okrese. Při třetí reformě, která spadá do období vlády Josefa II, došlo ke zrušení staré bezpečnostní komise, kdy se policie dělila na „vyšší“ (tajná policie) a „nižší“ (uniformovaná). Od roku 1783 byla tedy i uniformovaná policie podřízena policejnímu řediteli.

Četnictvo mělo mnoho úkolů. Např. Četnický pluk v Lombardii sice znatelně zatěžoval státní rozpočet, ale stal se symbolem neoabsolutistického režimu. Tehdy byl součástí armády. Zákon, zavádějící četnictvo, byl vydán v lednu 1850. Nezapomeňme také na to, že bylo nutné stále chránit hranice. Od pol. 18.stol. byly formovány hraničářské jednotky, vznikla bezpečnostní složka Seržánský sbor. Byl zřízen Protimorový kordon, Hraniční kordony, Finanční stráž.

Rakousko-uherská armáda byla velmi často použita k zastoupení či podpoře bezpečnostních složek. Bezpečnostní službu v armádě konala Vojenská policie, Polní četnictvo, řadíme sem i Císařské gardy. K ostatním ozbrojeným složkám, které při výkonu služby užívaly zbraně, byly Měšťánské gardy, Justiční stráž a Vězeňská stráž.

Období první republiky, které se stalo mou hlavní částí v bakalářské práci, se dělí na část teoretickou a na část, ve které jsem materiály pro práci čerpal převážně z kronik a památníků zachovaných z té doby.

Problematickou situaci řešila policie v pohraničních oblastech českých zemí s převážně německým obyvatelstvem, kde místní iridentistické skupiny vytvořily čtyři „státní celky“ (Deutsch – Böhmen, Sudetenland, Böhmenwaldgau a Deutsch – Südmähren). Policejní součásti, složené z německých příslušníků a řízené německými správními

orgány, tyto snahy podporovaly. Po potlačení separatistického hnutí v polovině prosince 1918 byl zdejší policejní aparát pro nový stát většinou nepoužitelný.

V prvorepublikovém Československu doznala během prvních dvaceti let původní rakouská organizační struktura četnictva nebyvalého rozmachu a zdokonalení. Byly zaváděny nové metody činnosti i nové technické prostředky, kterými disponovaly nově se utvářející specializované útvary na jednotlivých stupních řízení.

Armáda byla rovněž součástí bezpečnostního systému. Sám Masaryk se často objevoval, jako vrchní velitel československé armády, na vojenských cvičeních a přehlídkách. Nešlo jen o to, aby vzbudil zdání. Prezidentská kancelář měla svoji kancelář vojenskou (vedl jí nejdříve plukovník O. Husák) a Masaryk věnoval dost času studiu elaborátů o vojensko-politické strategii republiky, o organizaci armády, pravidelně se stýkal s nejvyšším velením. V principu podle branného zákona spočívala armáda na branné povinnosti všeho občanstva a byla budována jako kádrová, tj. rámcová (její mírové rozčlenění bylo stejné jako válečné s tím, že se mobilizací její útvary doplňovaly na válečný stav). Odvodní rok byl stanoven na 20 let a celkově platila branná povinnost do 50 let, aktivně (prezenčně) se sloužilo 2 roky.

V další části mé práce jsem se pokusil přiblížit každodenní činnosti četnických stanic. Díky Kasárnímu předpisu jsem blíže představil některé z paragrafů, které Kasární předpis obsahuje.

V poslední části mé práce jsem využil získaných materiálů k představení několika četnických stanic a jejich případů. I když jsem zde představil pouze tři případy, určitě povedou k zamyšlení. K zamyšlení nad délkou trestů, které byly odsouzeným uděleny, v porovnání s tresty, které jsou udělovány v současnosti. Zde je ale určitě nutné pozastavit se nad definicí „těžký žalář“ a nad podmínkami ve kterých si dnešní odsouzení odpykávají svůj trest. To by bylo ale na další kapitolu práce...

6 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A PRAMENŮ

Bibliografie:

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka., JANÁK, Jan., DOBEŠ, Jan. *Dějiny správy v českých zemích*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. s.570. ISBN 978-80-7106-906-5

KÁRNÍK, Zdeněk., *České země v éře První republiky (1918-1938)*. Praha: Nakladatelství Libri 2000. s. 163-166. ISBN 80-7277-027-6

MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva I*. Praha: Themis, 1997. 178 s. ISBN 80-85821-52-4.

MACEK, Pavel., UHLÍŘ, Lubomír. *Dějiny policie a četnictva II*. Praha: Vyd. POLICE HISTORY, 1999. s.230. ISBN 80-902670-0-9

SCHELLE, Karel. *Vývoj české veřejné správy*, Ostrava: Key Publishing s.r.o., 2008. s.430. ISBN 978-80-87071-92-2

Internetové zdroje:

Dostupné na: <http://www.primaplana.net/txt/studie/policejni-system-18-19-stoleti-macek.html> [cit. 12.2.2013]

Peroutka, F.: *Budování státu*, Lidové noviny 1991. Dostupné na: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Obdobi_prvni_republiky_1918-1938.pdf [cit. 20.2.2013]

Dostupné na: <http://www.primaplana.net/txt/studie/policejni-system-18-19-stoleti-macek.html> [cit. 12.2.2013]

Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/historie-cetnictva-a-policie-historie-cetnictva-a-policie.aspx?q=Y2hudW09MTQ%3D> [cit.2.3.2013]

Dostupné na: <http://www.policie.cz/clanek/historie-policie-a-cetnictva.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d> [cit. 2.1.2013]

Dostupné na: <http://vystava.antoninsvehla.cz/index.php?f=ustava> [cit. 12.3. 2013]

Ústava ČR 1920, Dostupné na: http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html [cit. 12.3. 2013]

Dostupné na: <http://www.lidskaprava.cz/student/trest-smrti/clanky/historie-trestu-smrti-v-ceskych-zemich> [cit. 17. 3. 2013]

Dostupné na: <http://tn.nova.cz/zpravy/domaci/dnes-ubehne-20-let-od-posledniho-udeleni-trestu-smrti.html> [cit. 17. 3. 2013]

Zákony, předpisy:

Ústava ČR 1920

§ 1 zákona č. 299 ze dne 14. dubna 1920.

Služební předpisy Čs. četnictva, *Kasární předpis*, Min. vnitra čís.jedn. 36.464/13/1924, Praha

Ostatní:

Čsl. Zemské četnické velitelství pro Čechy, Oddělení Most čís. 29. *Památník četnické stanice Libčeves č. 31.*

Archiv Kanceláře prezidenta republiky. *Návrh ministra spravedlnosti k udělení milosti*

Čsl. Zemské četnické velitelství pro Čechy., *Památník četnické stanice Vinařice okr. Louny.*

Památník četnické stanice Louny

RESUME

Tato práce se zabývala historií četnictva a policie v období mezi světovými válkami, ale i v časech Habsburské monarchie. Četnictvo, policie, ale i armáda prošly v obou obdobích výraznými změnami, které byly ovlivněny vývojem republiky. Vznik Československa byl obdobím, kdy mnoho Čechů začalo žít v naději v nové, lepší zítřky. Ale i v této době se, bohužel, setkáváme s trestnými činy. Bylo zjištěno, že některé z těchto činů byly díky milosti prezidenta republiky T. G. Masaryka zmírněny z trestů smrti na doživotí. Díky zachovaným Památkům četnických stanic na Lounsku a Mostecku seznamuje práce i s případem, ve kterém byla zmiňovaná milost udělena. Součástí práce je také Kasární předpis, který patří k základním dokumentům četnických stanic.

RESUME

This work dealt with the history of gendarmery and police during the period between world wars and also in times of Habsburg monarchy. Gendarmery, police and army went through significant changes in these periods, which were influenced by development of the state. The origin of Czechoslovakia was an era, when many Czechs were living with hope for a better future. But we still find criminal acts in this period. It was found that some punishments were mitigated by president T. G. Masaryk's pardon from death sentence to life sentence. Thanks to Diaries of gendarmery stations in the regions of Louny and Most the work explains an example, where the pardon was granted. The work also explores "Barrack rule", which belongs to basic documents of gendarmery stations.